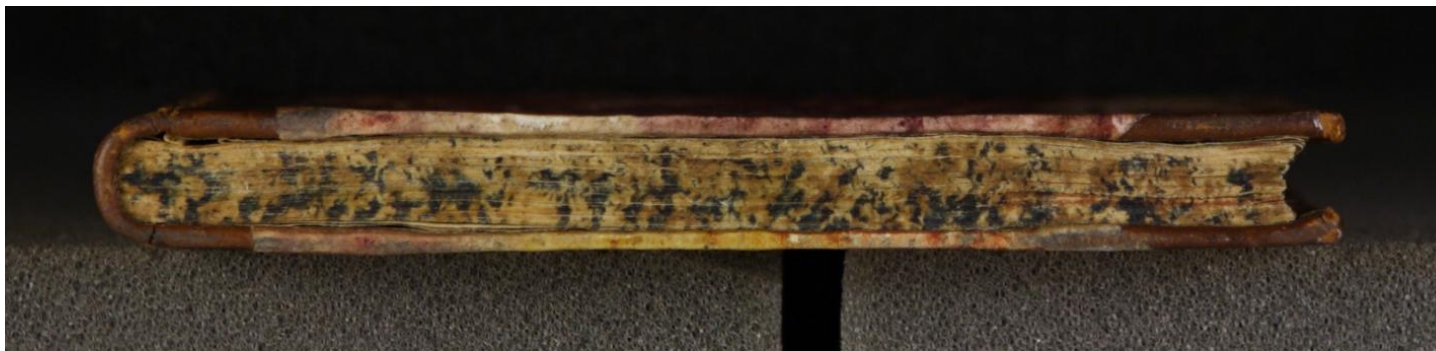

ORAT
DE
CHR

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

ORATIO

De illuſtriſs. principe ac domino, D. Christiano Tertio, Rege Daniæ, & Noruegiæ, &c. Qui obiјt Calendis Ianuariј, Anno Christi 1559, ætatis uerò quinquageſimo ſexto.

Scripta à IOHANNE THOMA Ripenſi.

ADIECTVM EST ET EPICEdion, *ſcriptum à Petro Hegelio Ripenſi.*

1560

LECTORI.

Disce mori uiuens, moriens ut uiuere poßis:
Hæc ars præ cunctis artibus una ualet.
Qui moriens soli potuit confidere Christo:
Hic etiam media uiuere morte potest.

SERENISS. AC ILLVSTRISS. PRINCIPI ET Domino, D. FRIDERICO II, Daniæ, Noruegiæ, Sclauorum & Gothorum regi: Duci Slesuicensi, Holsatiæ, Stormariæ, & Ditmarsiæ: Comiti in Oldēburg, & Delmenhorst, Domino suo clementissimo.

AMBROSIVS in oratione funebri, de Theodosio scripsit: Dilexi uirum, qui cum corpore solueretur, magis de ecclesiarum statu, quàm de suis periculis angebatur. Id rectissimè à nobis, inclyte & serenissime Rex, de patre Regiæ Maiestatis tuæ, CHRISTIANO Tertio, fœlicis memoriæ, usurpari posse existimo.

Is enim cũ non minus reipsa, quàm nomine, Christianus esset, Christũq;

& doctrinam eius amore ſummo cō-
plecteretur, toto regni tempore, ma-
ximè uerò ultimo uitæ menſe, ea agi-
tabat conſilia, quæ nō modò politijs,
ſed & eccleſijs, ſaluti & honori eſſe
poſſent: nunc de certis Superinten-
dentum reditibus, nunc de Scholis a-
periendis, nunc de Noſocomijs plu-
ribus decreta noua edidit: unicè ſolli-
citus, ut ante migrationem ſuam in Ec
cleſiam & patriam cœleſtem, poſteris
eccleſias & ſcholas quam optimè in
his regnis conſtitutas relinqueret.

Cumq; morti uicinus ipſe, eos qui
prioribus annis ex hac uita euocati fu
erant, in memoriam reuocaret, & de
Academia Haffnienſi ſubinde cogi-
taret, obitū clariſsimi theologi Doct.
Iohannis Machabæi tulit ægerrimè:
quòd ſciret eum ſacras literas ſeduli-
tate ſumma, nec minori fructu tradi-
diſſe, & habita cum nonnullis delibe-
ratione, de ſucceſſore facultati Theo-
logicæ præficiendo, D. Victorinum
Strigeliū, miſsis literis ſua manu ſub-

ſcriptis,

ſcriptis, per Eraſmũ Heinſenium uo-
cari fecit. Adeò Rex pijſsimus, e-
tiam tum cum animam penè ageret,
eccleſias & ſtudia diſcentium ſuis cõ-
ſilijs & decretis regere conabatur.

Sed deſino plura de eo commemo
rare, cum nemini non compertum ſit,
ipſum ea pietate & probitate omni-
bus antecelluiſſe, ut ab hoc uno Re-
ge, omnium rerũ egregiarũ, uirtutum
præſtantiſsimarum, & ueræ pietatis
exempla ſumi poſsint: quę tanta in eo
ſunt inuenta, quanta in omnibus prin
cipibus, quos aut uidimus, aut audi-
uimus, non fuerunt.

Et quemadmodum grauiſsimè in-
quit Nazianzenus,

γένους προάρχειν κρεῖσσον, ἢ λύειν γένος·
ὡς καλὸν εἶναι, ἢ καλῶν πεφυκέναι: ita
etiam, quamuis nõ minimam laudem
meretur Chriſtianus Tertius, propter
generis & familiæ nobilitatem, quòd
ex pręſtantiſsimis Heroibus & Regi-
bus ortus ſit (nemo enim eſt qui ne-
ſciat, auum, patruum, patruelem, &

patrem eius, Reges Danorum inclytos & potentissimos fuisse) maius tamen decus, & dignitas omni nobilitate præstantior ei accedit, ab excellenti pietate, & uirtutibus eximijs, quibus per omnem uitam fuit deditissimus, & omnium in se oculos cõuertit, ut hãc pulcherrimarum uirtutum coronam in eo summa cum admiratione contemplarentur, eiq; hunc honorem læti congratularentur, quòd maiores fortissimos tantis et tam preclaris animi dotibus non modò æquaret, sed longè etiam superaret.

Non autem existimet Regia Maiestas tua, me hoc auribus tuis dare: sed potius consideret, nullius esse tantum flumen ingenij, nullam scribendi aut dicendi tantam uim, tantamq; copiam, quæ non dicam exornare, sed enarrare res eius gestas possit: me tamen cupere, omnibus hac cõmemoratione qualicunque ostendere, tanta esse eius in ecclesias & scholas merita, ut dignus sit qui non modò diligatur

gatur, ſed crebris multorum præconijs celebretur: ut gloria nominis eius, unà cum fructu beneficiorum ab ipſo profectorum, ad poſteros propagetur, & corda multorum ad ueram gratitudinem Deo pro tam ſalutari principe exhibendam incitentur.

Quæ res, ut uerum fatear, me etiã impulit, ut etiamſi ſcirem ſummos ac clariſsimos uiros, Doct. Nicolaum Hemmingium, præceptorem meum obſeruandum, & Doctorẽ Iacobum Bordingum, pro ſua ſumma copia ac ſingulari facultate dicendi, permulta de hoc Rege grauiter ornateq; dixiſſe: hęc tamen pro mea tenuitate de eo conſcriberem, & diſcipulis fidei meæ commiſsis, idem anno ſuperiori argumẽtum carminis proponerem, quod more ueteri, ipſo Thomæ apoſtoli die, in corona doctorum hominum recitarent.

Hanc autem orationem ſub R. M. T. nomine in publicum prodire uolui, quòd certò acciperẽ, ſimilem alio-

rum operam R. T. M. antea pergratam fuiſſe: & confiderē, R. T. M. paternarum uirtutum, & rerum præclarè ab ipſo geſtarum memoriam & cõmemorationem frequentem non improbare: cum manifeſtũ ſit, R. T. M. paternis inſiſtere ueſtigijs, & facta eius magnifica, in pietate, gubernatione politica, & tota uita, ſibi tanquā ante oculos imitanda proponere.

Scripſit etiam patri R. M. T. Epicedion, bonæ indolis adoleſcens Petrus Iohannes Hegelius, honeſto loco in hac urbe, patre Conſule natus: quod cum propter facilitatem & elegantiam, qua is æquales omnes ſuperare uiſus eſt, lectu non ſit indignum, huic orationi commodè adiungi poſſe uidebatur.

Quare, quod reſtat, Regiam tuam Maieſtatem humiliter oratã habeo, ut hunc meum conatum, bono animo inſtitutum, in meliorem partē interpretari, & ſereno uultu accipere dignetur.

Precor

Precor etiam Deum, æternum patrem Domini noſtri IESV Chriſti, Regem regnantiũ, ut R. M. T. quam diutiſsimę nobis ſeruet incolumem: & ut gubernatio R. M. T. fœlix ſit, & ſalutaris: & regnum tuum diuina benedictione florens, ab omnibus hoſtium incurſionibus tutum & inuiolatum permaneat, & porrò etiam ueræ Chriſti eccleſiæ hoſpitium præbeat. Datę Ripis: Anno Chriſti nati 1560, 12 die Auguſti: quo die, ante annos 57, natus eſt R. T. M. pater CHRISTIANVS III, Rex Danorum potentiſsimus: & eodem die, poſtea anno ætatis ſuæ 34, Haffniæ ſolenni ritu coronatus.

Sereniſs. R. T. M.
deditiſs.
Iohannes Thomas
Ripenſis.

ORATIO, DE ILLVSTRISS. PRINCIPE AC DOMINO, D. CHRISTIANO *Tertio, rege Daniæ, & Noruegiæ, &c.*

EXTAT apud Esaiam dulcissima Dei promissio: Erunt Reges nutricij tui, & reginæ nutrices tuæ. qua Deus Ecclesiam suã, in hoc mundo ut afflictissimam, ita mille periculis obrutam, consolari uoluit: & simul docere, se genus humanũ imperijs sociatum, ideo conseruare, ut ex eo colligatur Ecclesia: seq; pios & salutares gubernatores politijs pręficere, ut inter horribiles mundi confusiones, Ecclesiæ ærumnosæ hospitium præbeant, & ut nos grati hoc eius beneficium agnoscamus.

Tales enim fuisse quamplurimos, uarijs temporibus diuinitùs excitatos, testantur Historię ueteres: & in his Dauidẽ, Iosaphat, Ezechiã, Iosiã, Constantinum, Theodosiũ, Carolũ Magnum, & Othonẽ primum, præcipuè celebrat antiquitas.

Sed,

Sed, ut cæteros taceam, talẽ fuiſſe hoc noſtro tempore, in his terris, ſanctiſsimũ principem, CHRISTIANVM Tertium, piæ memoriæ regem & nutritium, omnes tum exteros, tũ incolas fateri neceſſe eſt.

Atque utinam maior à pleriſque Deo exhibita eſſet gratitudo, pro beneficijs, quæ harum regionum eccleſijs, ſcholis & politijs per ipſum contigerunt: non certè tanto bono, tam ſubitò priuati eſſemus: nec mortem eius, nobis immaturam, oratione lugubri deplorare cogeremur.

Nunc autem in hoc triſti & graui caſu, cum Deus Regem optimum, in cœleſtem eccleſiam auocauerit, eumq́; nobis ingratis eripuerit, multæ doloris cauſæ concurrunt: ut nemo ſit, qui mortuo hoc patre patriæ, nutritore Eccleſiæ & ſcholarum, non meritò, mœrore, cura & ſollicitudine afficiatur.

Luget Regina illuſtriſsima, amiſſo marito unicè dilecto: lugent orbitatem ſuam generoſi & illuſtres liberi, amiſſo patre: luget ampliſsimorũ procerũ Senatus, amiſſo publici cõſilij duce pręcipuo, cuius prudẽtia cũ pietate coniuncta, omnia gerebantur ſapientiſsimè. Conflictatur acer

biſsimo

bisſimo mœrore uniuerſa patria, amiſſo principe optimo: quem marte togaq; ſibi ut beneficum, ita φιλόστοργον patrem eſſe cõperit. Lugent, idq; omnium maximè, Eccleſiæ & Scholæ, amiſſo nutricio, uindice & propugnatore fideliſsimo.

Sed tamen gratię Deo agendę ſunt, qui pro immenſa miſericordia ſua, hoc piorum Meçœnate decedente, illuſtriſsimũ eius filium FRIDERICVM Secundum nobis Regem conſtituit: & ita nos omnes exuſcitauit, ut & ardentibus uotis precemur, eum ſpiritu ſancto gubernari, ut paternis inſiſtat ueſtigijs: & eo conſpecto, ſuauiſsimã ac utiliſsimam patris memoriam perpetuò retineamus.

Quæ res mihi etiam animum addidit, ut hunc de CHRISTIANO Tertio ſermoné inſtituerem, non oſtentandi ingenij gratia, quod ſentio quàm ſit exiguum: ſed teſtificandæ erga ipſum gratitudinis, & utilitatis ex ſempiterna eius memoria prouenientis.

Vtile enim eſt, eum crebris multorum præconijs celebrari, ut memoriam uirtutum ac beneficiorum eius grata mente cõſeruemus, Deoq; gratitudinem præſte-

mus,

mus, pro tot & tantis beneficijs, Ecclesiæ & Reipub. per ipsum exhibitis, quot & quanta uix unquam quisquam tacitus à Deo auderet optare: & hoc illustri exemplo commonefacti, nosipsos ad uirtutes eius, pro nostra uocatione imitandas, excitemus: ac potissimùm piam moriendi artem, ab ipso seruatam, sedulò addiscere ac imitari studeamus.

Primùm itaque mihi uidetur de natalibus ac genere uitæ, deinde de moribus, tum de morte & exitu uitæ placidissimo esse dicendum.

Natus est CHRISTIANVS Tertius, Rex Daniæ & Noruegiæ, de quo dicturi sumus, Anno Christi 1503, duodecimo die Augusti: cum Serenissimus Rex Danorũ, &c. IOHANNES, patruus eius, annos XX hisce regnis imperasset.

Patrem habuit illustrissimum principem, FRIDERICVM Ducem Holsatiæ, filium CHRISTIANI primi, regis Daniæ, ex ueteri & celeberrimo genere Comitum Oldenburgensium & Principum Saxoniæ oriundum: qui ad Regiam dignitatem euectus, hoc Daniæ regnũ annis decem magna laude administrauit.

Mater

Mater ei fuit ANNA, nata in præstantissima familia Marchionum Brandeburgẽsium, patre Marchione Iohanne Electore, filio Alberti Marchionis & Electoris bellicosissimi: qui ab heroica animi magnitudine: uirtutis excellẽtia, & reb. prȩclarè gestis, dictus est Achilles Germanicus.

Nec certè minima laus est, Christianũ ex nepte tanti heroïs prognatum esse, cum semina uirtutum & similes impetus à parentibus in liberos, à maioribus in posteros propagari existimentur: ut inquit Pindarus in Pythijs, φυᾷ τὸ γενναῖον ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων παισὶν λῆμα. hoc est: Generosi parentum animi, naturà & in filijs excellunt.

Deinde cum uerissimum sit, gradus hominum distinctos esse diuinitus: magna laus est & dignitas Nobilitatis, præstãtes & heroicas familias cæteris hominibus præferri, aliquantisper à Deo conseruari, & excellentibus donis ac uirtutibus eximijs ornari.

Sed maius adhuc decus & utilitas Nobilitatis in hoc Christiano inuenitur, quòd ex pijs parentibus natus sit. Non enim dubium est, quin tanta & tam præ-

clara Dei beneficia, quibus affatim abundabat, eorum pietate & precibus acceperit: quemadmodum ſcriptum eſt, Generationi rectorum benedicetur. Quam Dei promiſsionem alicubi auditam, Theocritus hoc uerſu comprehendit:

ἐυσεβέων παίδεσσι τὰ λῷια, δυσσεβέων δ' οὔ.

Iuſtorum ſoboli bene fit, malè cedit iniquûm.

Natura autem in eo excellens, liberalem inſtitutionẽ magno cum fructu experta eſt. Nam à primis annis: nõ modò literas bonas, & uerã de Deo doctrinam, quantum illa ferebant tempora, didicit, ſed etiam ad amorem Chriſtianæ religionis, iuſticiam, manſuetudinem, & id genus uirtutes cæteras Principe dignas, optimè eſt inſtitutus.

Deinde ineunte adoleſcentia, iuſſu patris, ut mores hominum multorum noſceret, ac urbes, in Germaniam profectus eſt, ad auunculũ ſuum IOACHIMVM primũ, Electorẽ Brandeburgenſem, rara eruditione & facundia prẹditũ. apud quẽ cũ aliquandiu uiueret, partim in literis, prudentia, militiæ diſciplina, & moribus honeſtis, progreſſus fecit inſignes: partim etiam heroicę de ſe indolis ſpecimẽ edidit.

Nam

Nam cum annos natus octodecim, auunculum ſecutus, comitia Vuormaciæ, Anno Chriſti 1521. de doctrina Lutheri habita adijſſet: uidit ibi monachum quẽdam, Epicuri de grege porcum, coram Imperatore CAROLO Quinto, & ordinibus Imperij, tam ridicula geſticulatione concionantem, ut hiſtrioni quàm Theologo ſimilior appareret: dum per uices nunc ſeſe erigeret, nunc quaſi precandi gratia reclinato corpore in genua procumberet. Aduertit autem generoſus Princeps, fraterculi funem, quo præcinctus erat, ſubinde per rimam ſuggeſti demitti. Quare occaſionem captans, clanculum iniecto nodo effecit, ut monachus retentus, publicè Cæſaris opem inclamaret, & graui querela Lutheranorum perfidiam exciperet, dum incuruatus, ſeſe (more priori) non poſſet ante ſolutum nodum erigere.

Cum autem impetus animi, & ardor mentis ad gloriam, in adoleſcentia tanquam in herbis ſignificare ſoleant, quæ uirtutis maturitas, & quantæ fruges induſtriæ ſint futuræ: uidetur CHRISTIANVS hoc facto, quaſi læto omine, certum præbuiſſe indicium, de ſecuta per eum in

his regionibus Euangelij propagatione, reiectis monachis, ſacrificulis, atq; id genus alijs hypocritis quamplurimis.

Simul etiam gratá Imperatori magnanimitatem, & probitatem ingenuam, eo tempore oſtendit. Cum enim omnes, præſertim Pontificij, re noua & inſolito monachi clamore redderentur attoniti: Cæſar ipſe admodum commotus, facti autorem ſollicitè inquiri mandat. Eo cognito, CHRISTIANVS rem omnem Cæſareæ Maieſtati, ordine per auunculum exponi curat: ne quis ſuſpicione cæca, ob ſuum factum, iniuſtè in diſcrimen ueniat.

Ac fertur clementiſsimus Imperator Carolus, laudata eius heroica indole, uultu placido ſubridens, eũ à ſe dimiſiſſe: & poſtea ſæpius, cum mentio huius incideret, iucundam ea de re cõmemorationem inſtituiſſe. Sed his omiſsis, ad grauiora feſtinemus.

Reuerſus ab auunculi aula in Holſatiam, patri FRIDERICO autor extitit, ut abiectis nugis papiſticis, & tenebricoſis hominum figmentis, puram Euangelij lucem ipſe amplecteretur.

Deinde iam annos natus uiginti, eidẽ tum Regi Danorum electo, fidelem in expugnanda Haffnia operã præstitit: ſuæq́; fortitudinis & rei militaris, in obſidione diutina, tam læta initia habuit, ut parenti ſuo non ſolum adiumento in periculis, ſed etiam gratulationi in uictoria fuerit.

Cum autem à coronatione patris, in ducatum Sleſuicenſem reuerſus eſſet, afflictis & captiuatis hominum cõſcientijs gratam Euangelij prædicationẽ latè ſpargi curauit, uſus ad hoc potiſsimum opera Doct. Eberhardi Vueydenſehe, & præſtantiſsimi uiri, optimè de eccleſijs harũ regionum meriti, M. Iohannis Vandali Goslarienſis: qui & poſtea in hac urbe Rĩpenſi, primus poſt remotos ab officio põtificios, Superintendens conſtitutus, firma ueræ religionis fundamenta iecit: & omnibus, quantum in principio renaſcẽtis Euangelij fieri poterat, per totam diœceſin rectè conſtitutis, colica paſsione debilitatus, in uera fide, & aſsidua filij Dei inuocatione, placidiſsimè ex hac mortali uita in cœleſtem academiam diſceſsit: Anno Domini 1541, undecimo die Auguſti, ſub horam quartam à meridie. Toto

autem morbi tempore, orationem Mosi, Domine refugium factus es nobis à generatione in generationẽ, &c. sœpius in sui consolationem repetijt.

Sed redeo ad CHRISTIANVM, qui in externa gubernatione iustus, clemẽs & munificus erat: obsequens omnibus, aduersus nemini, adeò ut ab omnibus diligeretur, nec ullis nisi perditis hominibus, aut sceleratis Papistis infensus esset.

Et ut suæ ditioni subiectos nõ sola pietate, sed & castitate, alijsq; uirtutibus anteiret, elegit sibi coniugem, uitæ sociam, piam & modestissimam principẽ, DOROTHEAM, ex clarissima inclytorum Saxoniæ principum familia ortam, filiam illustrissimi principis MAGNI, Ducis Saxoniæ inferioris.

Nec infœcunda ea fuit, sed Deo benedicente peperit ei quinque generosos liberos: ANNAM, quæ nupsit AVGVSTO, Duci Saxoniæ Electori, &c. FRIDERICVM Secundum, Regem ac dominũ nostrum clementissimũ, (qui natus est anno Christi 1534, Calendis Iulij: & hoc anno patri sanctissimo fœliciter successit, annum agens quintum & uicesimum:) & præter hos,

ter hos, MAGNVM, IOHANNEM & DOROTHEAM.

Cæterùm ut & reliquum uitæ cursum attingamus, sciendum est, Christianum à morte patris, ad hæc regna gubernanda uocatum, electum, coronatum.

Cum enim pater eius, fœlicissimæ memoriæ, FRIDERICVS primus, Anno Christi nati 1533, decimo die Aprilis, inuocato filio Dei, placida morte obijsset: secutum est interregnum, quod multis periculosis motibus has terras inuoluit.

Sinite hoc loco, Auditores, præterire me calamitatem nostram: quæ tanta fuit, ut ex ea non modò huius regni incolæ, sed & uicini, si qui fortè nobis amicitia coniuncti erant, ingentem dolorem, luctum, mœroremq́; susceperint.

Mortuo enim FRIDERICO, Rege optimo, & legum ac pacis amantissimo, fuit hoc Regnum Daniæ, non minus quàm Alexandri mortui exercitus, Cyclopi effosso oculo simillimum.

Nam gloria paucorum, laudis tituliq́; cupido, ut poetæ uerbis utar, patriam nostram obruit: uana regnãdi libido, nescio quorum Magnatum animos occupauit:

& exteris huic terræ tanquam prædæ inhiantibus, ſpem fecit, regnum tot & tam diuerſis Dominis ſubiectum, facile occupari poſſe.

Vnde Chriſtophorus comes ab Oldenburg, unà cum Georgio Textore & Marco Meiero Lubecenſibus, anno ſequenti, *Anno* 1534. nulla occaſione data, armatus fines Holſatiæ depopulari cœpit, non miſsis fecialibus, nec bello denunciato: ſed tamen celeritate & induſtria Chriſtiani, tum Ducis Holſatiæ, repreſſus, in Selandiā profugit, eamque certo defenſore carentem facilè occupauit: dum ſe Chriſtiani II Regis captiui cauſam agere ſimularet, & in hoc felici rerum ſucceſſu Albertum Megapolenſium Ducem bellorum ſocium haberet.

Hic in ipſo illo malo, grauiſsimaq; offenſione, omnes Regni proceres Chriſtiano III Lubecam obſidenti, ſceptrum Daniæ offerunt: quòd is, aliqua ex parte, ijs incommodis mederi poſſe uidebatur. Eam prouinciam, ut duram, difficilem, nec à periculis alienam, bonus princeps, aliquoties quidem modeſtè recuſauit: ſed tandem, inuocato Dei auxilio, ſuſcepit: ne patriæ

ne patriæ & uicinis, quorum res erat in extremum deducta diſcrimen, ſuam operam denegare uideretur. quo facto, miſſos ad ſe Regni optimates, blanda oratione in illo timore excepit, diffidentesq́ue rebus ſuis confirmauit, & afflictos erexit, dubiosq́ue recreauit.

Tantis autem motibus inteſtinis regnum hoc turbatum erat, ut toto biennio uix in priſtinam trãquillitatem, poſt confectum teterrimum periculoſiſsimũque bellum, reſtitui poſſet. Et, quemadmodum grauiſsimè dicitur,

Ἐν δυστυχίαις λάμπει τὸ καλὸν:

ita etiam triſti & periculoſo eo tempore, inter tantas aduerſitates maximè illuxit eximia Regis electi uirtus, & infracta animi fortitudo.

Atque ut omnes intelligant, me huic Chriſtiano III tantum tribuere laudis, quantum ſapienti uiro & fortiſsimo bellatori debeatur: dico, eius aduentu Clementem nautam, turbatorem Iutiæ borealis (quam ueteres Cimbricam Cherſoneſum appellant) uictum, capitis damnatum, & rotis quatuor impoſitum: eandemq́ue mercedem aliquanto poſt etiam

Meiero Scaniam uexanti redditam: urbē Alburgensium celebrem obsessam, oppugnatam uehementissimè, & ui captam, ciuesq́; ad unum omnes ob rebellionem è medio sublatos: hanc autem Ripam, patriam nostram, multis expositam periculis omni terrore belli rustici, tetri & periculosi, uicinia, celeritate & clementia eius liberatam. magnas præterea Christophori Comitis & Lubecensium copias, omnibus rebus ornatas atque instructas,
Anno 1535. 11 die Iunij. ad Asnicium, Fioniæ urbem, edita strage ingenti esse deletas: interfectis inter cæteros penè innumeros, duobus Comitibus, uno ab Hoya, altero Teccelnburgēsi ex Vuestphalia: Iisdem diebus ab eodem Rege designato, classem magnam atq; ornatam, quæ ducibus Lubecensibus in Daniam peruenerat, omniaq́ue igne & ferro miscere cœperat, superatam esse atque
Anno 1536. depressam: Haffniam bello & fame quassatam, post obsidionem grauissimam, in deditionem uenisse: cæterasq́ue urbes Fioniæ, Selandiæ, & Scaniæ, uno aditu atque aduentu esse captas.

Multa prætereo cōsultò, quæ cum adhuc in recenti uersentur hominum memoria,

moria, neminem latêre poſſunt. Vnum hoc addam, quòd mox poſt Haffniam ingreſſam, CHRISTIANVS obſtacula omnia, quæ curſum Euangelij renaſcentis impedire uidebātur, heroica animi magnitudine ſuſtulit: uariasque Romanæ eccleſię reliquias aut ſubitò ſedibus deturbauit, aut in eum redegit ordinem, ut auxilij plus quàm periculi ab illis Euangelio ſit expectandum.

Hoc tantum malum impietatis Papiſticæ, tam turpe, tā uetus, & multorum animis inueteratum, tam latè diuiſum atque diſperſum, quis unquam arbitraretur aut ab omnibus principibus uno anno, aut omnibus annis ab uno principe, funditus eradicari potuiſſe? Sed quia,

Nullius eſt fœlix conatus & utilis unquam,
Conſilium ſi non detq; iuuetq; Deus:

gratiæ Deo agendæ ſunt, qui inuictam Regis fortitudinem in periculis, & uerè pium pro gloria Chriſti zelum, fœlici euentu coronare dignatus eſt: ut eius auſpicijs nō ſolum ab hoſtibus corporum, ſed etiam à captiuitate animarū, plus quàm Babylonica, liberari poſſemus.

Tandem deuictis, fugatis & captis hoſtibus,

ſtibus, duces ipſi qui bellorum autores fuerant, unà cum ingenti multitudine, tanta humanitate dimiſsi ſunt, ut difficile dictu ſit, utrum magis uirtuté eius hoſtes pugnantes timuerint, an manſuetudinem uicti dilexerint.

Pace deniq; non ſine laboribus & difficultatibus acquiſita, CHRISTIANVS III unà cum regina Dorothea, Haffniæ coronam horum regnorum, ſibi ritu ſolenni imponi curauit: Anno à nato Chriſto 1537, Dominica poſt feſtum Laurentij proxima, quæ eo anno in diem Auguſti duodecimum incidebat, huius Chriſtiani natalem.

Et ab eo tempore, uſque ad extremum uitæ halitum, his terris magna cum laude præfuit, annis ferè 22. quibus ſi biennium addideris, quod ab electione ad coronationem eius interceſsit, apparet eum totos 24 annos regio munere perfunctũ, quod anno ætatis ſuæ 32 incepit: & tanta dignitate adminiſtrauit, ut omni uirtutum genere non modò proprijs ſubditis, ſed & uniuerſis Europæ regibus antecelluerit.

Etſi auté tota eius uita, & gubernatio politica,

politica, multis excellentibus uirtutibus ornata fuit: nos tamen eas potiſsimum deligamus, in quibus cum Ezechia, Ioſia, Theodoſio, atque id genus pijs principibus conuenit. Conuenit autem in plurimis, adeò ut expreſſam Chriſtiani regis, ac præcipuè Ezechiæ imaginem in eo eluxiſſe haud immeritò dixeris.

Nam ſiue pietatem ſpectes, ſiue inſtaurationem cultus Dei, ſiue euerſionem idolorum, ſiue tranquillitatis pacisq́; ſtudium, ſiue denique ardentem in morbis & periculis omnibus inuocationem ueri Dei conſideres, inuenies in utroque ſimilia multa, quæ pulcherrimè inuicem conferri poſſunt.

Videtur itaque mihi breuiter de his dicendum. Ac primũ de pietate, quæ quanta in hoc noſtro rege fuerit, nemini dubium eſſe poteſt. Is enim Regni gubernatione accepta, non tam nomine, quàm ipſa re, ſe & Chriſtianum & Regem eſſe declarauit: unicè præ cæteris principibus in hoc ſollicitus, ut doctrinam Chriſti ſibi optimè cognitam propagaret, & per uniuerſum hoc regnum Danicum piè & conſtanter diuulgari curaret: qua re tandem

dem effecit, ut terræ Boreales, remotissimis marium interuallis dissitæ, & tamen imperio eius subiectæ, Gotlandia, Noruegia, Farenses insulæ, & Islandia, liberatæ à superstitiosis hominum traditionibus, sinceram Euangelij doctrinam acciperent. Atque ita inueteratam Papistarum idolomaniam, à patre suo, piç & felicis memoriæ, FRIDERICO primo oppugnari cœptam, tanta fœlicitate euertit, sustulit, extirpauit: ut ad propagationem ueræ doctrinæ, diuino quodam consilio natus esse uideatur.

Prçtereà habita deliberatione cum Senatu regni, & uiris doctrina & iudicij rectitudine excellentibus, ordinationem Ecclesiasticam conscribi fecit: quam cum Luthero, & alijs scholæ Vuittebergensis Theologis nõ displicere intellexisset, suo etiam & totius Senatus suffragio approbauit: maximè cum in ea contineantur omnia, quæ ad constitutionem Scholarum & Ecclesiarum, adeo q; ad obseruationem licitam piarum & utilium ceremoniarum pertinent.

Et tandem, ut ea quæ in ordinatione piè sancita erant, feliciorē haberent successum

cessum ad gloriam Dei, & uberiorem Euangelij propagationem: septem in hoc regno Daniæ, & quatuor in Noruegia, Superintendētes ecclesiarum esse uoluit, eruditione, pietate & morum innocentia celebres: qui curā pastorum idoneorum ecclesijs præficiendorum haberent, & cœptam Euangelij disseminationem ad messem perducerent: habita simul uerè pauperum ratione, quibus uitæ necessaria in nosocomijs liberaliter exhiberentur.

Deinde ecclesijs bene cōstitutis, Scholas tanquam seminaria adiungendas statuit, in quibus literæ & artes bonæ traderentur: ut sine quibus ministeriū Verbi diuturnum esse non posset.

Cum autem Scholæ sint non solum Ecclesiæ seminaria, sed quædam ueluti pietatis & honestatis officinæ, in quibus ingenia, etiam ad reliqua uitæ genera subeunda, præparari debent: sapientissimo cōsilio curam Scholarum ab hoc Rege institutam perspicimus.

Vidit enim, semper diuino consilio cœtus scholasticos ecclesijs adiunctos fuisse: uidit summos doctores, Esaiam, Elizeū, Iohannem Baptistam, Christum & Apostolos,

ſtolos, magna auditorum agmina habuiſſe. agnouit, inſtauratorem ueræ religionis in eccleſia Vuittebergenſi, & uicinis locis, Doct. Martinum Lutherum, felicis memoriæ, ſocium laborum & periculorum beneficio Dei habuiſſe clariſsimum uirum Philippum Melanthonem: qui, ut omni diſciplinarum et linguarum Eccleſiæ utilium cognitione excultus erat, ita ſummum in ea ſchola reſtauranda locum haberet. Vnde factum eſt, ut hic Scholæ, ille Eccleſiæ potiſsimùm inſeruiret, ea dexteritate, ut & rudiores in doctrina religionis, & artibus humanioribus in uita neceſſarijs erudirentur, & tota uicinia inde eccleſiarum gubernatores peteret.

Volens igitur CHRISTIANVS in hoc regno, præter Scholas cęteras, potiſsimũ Academiã Haffnienſem, ab auo ſuo Christiano primo ante annos abhinc 80 fundatam, tũc auté motibus bellorũ ferè collapſam, reſtaurare: id per doctiſsimos uiros, ſcholæ Vuittebergenſis alumnos, effectum reddidit. et aucto profeſſorũ numero, ſingulis certa ſtipendia, unde honeſtè uiuerent, magna liberalitate attribuit.

Lau-

Laudantur prisci Danorũ Reges, quos aut templa extruxisse, aut collegia & alios cœtus scholasticos instituisse, aut quoquo pacto religioni Christianæ ornamento uel adiumento fuisse, memoriæ proditum est.

Haraldus Quintus, omnium Christianorum Regum in Dania primus, suasu LVDOVICI Pij Imperatoris, Moguntiæ ante annos 734, unà cũ uxore, & quos secum habuit proceribus, baptizatus est: *Anno Christi 825.* & cum per arma Saxoniæ à Cęsare impetrata, regno restitueretur, in reditu secum adduxit eruditum uirum ANSCARIVM, cuius opera primùm ueræ religionis doctrina in hoc regno, profanis gentium idolis etiam tum dedito, disseminari cœpta est.

ERICVS Tertius, non solum ipse baptizatus est: sed proposito per totum regnum edicto, omnibus suis ut Christiani fierent, & ueræ pietatis doctrinam amplecterentur, demandat. Ansgarium reuocatum, doctrina, baptismo, & miraculis (ut fertur) clarum, magna reuerentia obseruat, amicis intimis annumerat. & non modò per ipsum, unà cum alijs prædicatoribus

dicatoribus nonnullis, uerbum Dei latè ſpargi, & propagari facit: ſed & ex illius conſilio, ante annos circiter 700, duo templa in his terris omnium antiquiſsima extruit: primum Sleſuicenſe, alterum Ripenſe, in hac noſtra patria.

Anſgarius autem Hamburgum redire cupiens, reliquit Rembertū diſcipulum ſuum, & in epiſcopatu Hamburgenſi ſuccesſorem, ut Chriſtianos νεοφυτὺς in his locis doctrina, exhortatione, & conſolationibus, aduerſus imminentes perſecutiones confirmaret.

HARALDVS Septimus, Gormonis Tertij filius, poſtquam præſente Othone primo, ante annos 615 baptizatus eſt, unà cum uxore Gunilda: & filio paruulo Suēnone: (qui tum dictus eſt Suenotho: quòd eum Imperator Otho ex baptiſmo ſuſcepit) mox religionem labefactatā reſtaurauit: et Epiſcopatus erexit quatuor, Sleſuicenſem quidem & Ripenſem, reparatis priorum templorum ædificijs: Roſchildenſem uerò, & Aruſienſem, templis nouis apparatu magnifico extrūctis.

Anno Chriſti 944.

Et hæc in diuinis rebus prouehendis induſtria, tantam ei laudē peperit, ut Helmoldus

moldus afferat, non ſurrexiſſe ſimilem ei inter omnes reges Danorum, qui tantam Aquilonis latitudinem ad fidem cognitionis ueri Dei traxerit, & omnem terram eccleſijs & miniſtris Verbi fecerit eſſe inſignem. Quare eũ & inter Martyres Chriſti glorioſos numerat: quòd à filio perfido & apoſtata, ob profeſsionem ac propagationem nominis Chriſti, regno & uita priuatus ſit.

CANVTVS Quartus, quem plerique Sanctum appellare ſoliti ſunt, Epiſcopos, & cuiuſcunque ordinis clericos, benignißimis priuilegijs, decretis & honoribus adornare, & ſummis largitionibus demereri ſtudebat. cumque eos ſibi maximè deuinctos, intimis conſilijs adhiberet, & plebem ſacrorum rudem, fruſtra decimarum penſioni aſſuefacere uellet: grauißimas tum magnatum, tum popularium offenſas contraxit: & partim Blacconis perfidia, partim manifeſtis ſuorum, maximè Cimbrorum inſidijs petitus, anno regni ſui decimo, ante annos 481, propter ſtudium prouehendi & cõſeruandi miniſterium uerbi, Othoniæ in æde Albani trucidatus eſt, cum ante aram *Anno Chriſti 1078.*

pronus Deo ſeſe commendaret. ex cuius ſanctiſsimis uulneribus, ut inquit Saxo Grammaticus, plus gloriæ quàm cruoris effluxit. quippe præſenti uitæ exitu initium melioris accepit, hoſtili iudicio punitus, diuino ſeruatus.

VVALDEMARVS Primus, pio quodam zelo propagandæ gloriæ Dei, idolomanias Rugianorum ui prohibuit. Cum enim illi idolum Suanteuitum, ex ſimilitudine nominis à Sancto Vito denominatū, ethnico ritu ſuperſtitioſe pro Deo uenerarentur, creaturam anteponentes Creatori: cui & præter cæteras ſacrificiorum impenſas, in peculium honoris annuatim (horribile dictu) hominem Chriſticolam, quem ſors acceptaret, litare conſueuerunt: Rex ante annos 390. ſimulachrum illud maximum, quo non aliud profanius extitiſſe creditur, deſtructo fano eius, ſuſtulit: & per lixas in exigua fruſta, aptosque foco ſtipites redigi, & igni applicatum, concoquendis militum alimentis ſeruire fecit. Incolas autem Rugię per Abſolonem Roſchildenſium epiſcopum, de cœleſti doctrina erudiri, & lauacro regenerationis in conſortium fideli-

um

um Chriſtianorum aſſociari curauit, datis in ædificia templorum ſumptibus.

Hæc, & ſi qua ſunt ſimilia, Chriſtianorum regum facta, magna eſſe, & inſignia ueræ pietatis indicia, quis nõ uidet? quis non ijs laudem ſuam tribueret?

At ſi rationem ineamus, in quæ tempora gubernatio eorum inciderit, nõ deerit in nonnullis, quod ut nulla laude dignum, ita Chriſtianum III regem ſanctiſsimum illis longè anteponat.

Nam licet tempore Anſgarij monaſteria fuerint Scholæ, in quibus iuuentus mediocriter in bonis literis inſtituebatur: & Epiſcopi adhuc ſuum fecerint officiũ, ita ut ſummis laboribus, & cũ maximo uitę periculo purã Dei doctrinã inter gentes profanas, fortiter & fideliter prædicarent, & ſacramenta adminiſtrarent: tamen labaſcente paulatim puritate doctrinæ, tyrannis Pontificia cõfirmari, imò & adorari cœpit: exorta Monachorum agmina penè infinita, quibus, adeoque omnibus Pontificijs, ampliores quàm decuit honores etiam à ſummis monarchis, regibus & principibus exhibiti ſunt.

Illi igitur Reges, quos diximus, tam

infœlici ſeculo nati, etſi multa pręclarè ac piè geſſerunt, ut pijſsimis Imperatoribus & Regibus conferri poſsint, tamen næuis ſuis nō caruerunt: quòd Romanenſibus, qui columnæ Eccleſię uidebantur, admodum addicti, nimium ſe ijs, pręſertim Monachis, non ſine Regiæ dignitatis ignominia ſubiecerint, moti fortaſsis honeſta opinione de religione: ut non tam ipſi, quàm Pontificiorum ſuperbia ſit accuſanda.

At CHRISTIANVS III, cum ueram de Deo doctrinam amplecteretur, & ſciret ſibi diuinitus commiſſam conſeruandæ doctrinæ curam, non ocioſos impiorum hominum cœtus amauit: ſed remotis ab officio docendi Pontificijs omnibus in Academia ſua Haffnienſi, hanc ipſam Euangelij doctrinam, à probatæ eruditionis & pietatis doctoribus tradi, diſci, & ad poſteros propagari uoluit, ut inde ſemper eccleſijs & ſcholis idonei gubernatores peti poſſent.

Porrò ut omnibus, etiam poſteris, ad fontes doctrinæ cœleſtis aditum patefaceret, magnos impendit ſumptus, ut Biblia ſacra in Danicam linguam uerterentur: &

typis excuſa, in ſingulis Eccleſijs reponerentur: ſecutus, ut apparet, exemplum Conſtantini Magni, qui ſuis impenſis ſacra Biblia aliquoties deſcribi, & ex ſuo mandato ad omnes nationes tranſmitti curauit.

Solitus eſt autē ipſe uiros doctiſsimos, qui in ea uerſione occupati erant, ſæpius admonere, & cohortari, út etiāſi linguarum imperiti non eſſent, potiſsimum tamen, quoad fieri poſſet, ueſtigijs Lutheri inſiſterent, & eius uerſionem Germanicam, quantum lingua pateretur, ſibi imitandam proponerent. Tanti fecit huius uiri iudicium & diligentiam, cuius ſcripta legebat aſsiduè.

Huic de eccleſijs ſollicitudini, acceſsit ſumma eius pietas in priuata & domeſtica uita. Manè experrectus, diem ab oratione ardēti auſpicabatur: qua finita, diebus ſacris, & alias ſæpiſsimè, inſignes quaſdam è ſacris literis ſententias, additis commonefactionibus pijs, prælegere ſolitus eſt, aſtantibus cubicularijs, & familiæ aulicæ: quæ ad eum audiendum, non ſecus ac ad publicas cōciones, magna diſcendi auiditate concurrebat.

Ante prandium, tempus aliquod caussis cognoscendis impendit: & ipse iusticiæ amans diligenter cauit, ne στρεψοδικίστης fieret, uéue quid turpe in se admitteret per iniusticiam: quin quod æquum esset, ac bonum, tam plebeio quàm patricio, tam pauperi quàm diuiti tribueret.

In prandio, adiunctos habuit doctos uiros, Consiliarios aut Theologos suos, cum quibus de historijs, aut religionis & reipub. statu piè contulit: moués interdũ quęstiones et disputationes de reb. arduis.

Vt enim syncero amore doctos omnes complexus est, maximeque eos qui Euangelij doctrinam profiterentur, quos fauore, muneribus & honore prosequi nunquam destitit: ita etiam præsentia & colloquijs eorum summè delectabatur.

A' prandio, quoties publicis negocijs non occuparetur, studijs humanioribus, ac præsertim mathematicis, aut lectione sacra sese oblectabat.

A' cœna, non helluationibus, non aleę deditus erat: sed plerunque uel Psalmos canere, uel historias elegantes legere solebat: donec peractis precibus suis, Deo sese commendaret: & suaui musicorum

concentu oblectatus, somnum caperet.

Theodosius Secundus scripsit sua manu libros Noui testamenti, quorum aliquam partem quotidie legit.

Fertur & Alphonsus rex Neapolitanus, Biblia sacra, unà cum Glossa (ut uocant) ordinaria, quatuordecies diligenter perlegisse, adeò ut non modò historias præcipuas, sed etiam multas paginas, de uerbo ad uerbum, memoriter recitare potuerit: & tamen diem quo nihil legisset, sibi turpiter perijsse dolebat.

Tanta, si non maiori, diligentia erat CHRISTIANVS Tertius. Plurimum enim temporis sacræ lectioni tribuebat quotidie. & simul scripta Lutheri, ac aliorum piorum diligenter inspexit: idque ea felicitate, ut magnos paulatim in uera pietate progressus faceret. Et in æstu tentationum ac periculorum efficaciam Euangelij sentiens, frequenter dulcissimum cœlestis doctrinæ nectar appeteret, seque eo recrearet: quod non, ut ille, putidis & feculentis hominum commentis, glossis ἀγλώσσοις, interpretationibus obscuris aut impijs turbatum, nec humanarum traditionum uappa malè dilutum: sed ex fon-

tibus limpidiſsimis, Lutheri interpretatione pia, perſpicua, & analoga fidei, priſtino nitori reſtitutis, affatim hauriebat.

Non dicam quanta alacritate, ſine faſtidio, quamplurima hiſtoricorum monumenta euoluerit. unde factum eſt, ut annalibus patriæ etiam perluſtratis, præter cætera pleroſque Danorum reges, ferro & inteſtinis bellis abſumptos didicerit, ſuamq́ue uitam Deo ardentius commendauerit.

Ac, ut breuiter quod res eſt dicam, tantum crebra piorum & utiliũ ſcriptorum lectione profecit, ut mentem ſacris uerbi diuini ſententijs, & præceptis uitæ quàm optimè formatam haberet: nec infeliciter regulam Nazianzeni ſibi obſeruandam proponeret, quam utinã omnes non modò principes, ſed & ſinguli cuiuſcunq; loci atq; ordinis homines imis pectoribus infigerent,

ὁ νοῦς ἀεί σοι λαμνέτω, τυπούμενος
θείοις νοήμασί τε, καὶ βίου λόγοις.

Taceo continuum orandi ſtudium, quo ſemper impendentes calamitates auertere nitebatur. Notum enim eſt, doctiſsimos homines in Germania & alijs

regnis,

regnis, ſancta ieiunia et litanias publicas, per uniuerſum regnũ, ſingulis penè annis, ab hoc Rege inſtitutas, ſummis encomijs prædicare: & cõſtanter aſſeuerare, ſe nunquam tam pia, tam ueterum regum ſimilia uidiſſe ieiunia, aut inuocationis exercitia: quibus non ſecus ac olim Niniuitarum, rex CHRISTIANVS ipſe alios exemplo haud cõtemnendo anteiret.

Nec fuit inanis & fruſtranea hæc precandi aſsiduitas, quin & Regi & regni incolis commoda afferret plurima: adeò ut pax diuturna, propagatio Eccleſiarum & Scholarum, & florens diuinis benedictionibus regnũ, uicinis æmulis inuidiam non leuem iniecerit: cum cætera regna luxuries, uicijs odijsque ſuperbia uerteret: ita ut ea ob funeſtiſsima bella, & certamina ambitionum, uaſtationes, tyrannides, perſecutiones piorum, & ſeruitutes morte grauiores, acerbiſsimis doloribus, luctibus & mœroribus premerẽtur, & ruinam interitumque minarentur.

Adde quòd uita Regi, ualetudinario quidẽ, ſed oranti, miraculoſe prorogata ſit. Cum enim ante annos aliquot, Lundæ Scanienſiũ, & poſtea ſępius Coldingę

 Cimbro-

Cimbrorum oppido, lethali morbo corriperetur, nec in arte medica ullus esset præsidij locus reliquus, constat eum suis & suorum precibus immediatè à Deo uitam multorum annorum obtinuisse.

Quantum autem hic Rex alijs calcar ad similia pietatis officia addiderit, quanquã ipsi uidetis, tamen à me in dicendo prætereundum non est.

Hoc enim sic fieri solere accepimus, ut cum homo imitationem intelligat, & imitando discat, Regum probati mores facillimè multorum animos alliciant ad imitationem: maximeque eorum qui & honestatem amant, & in regno uiuunt, aut domestica & familiari regis fruuntur cõsuetudine, ut inquit Claudianus Stiliconem laudans:

Scilicet in uulgus manant exempla regentum:
Vtq; ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Et Cicero ad Lentulum scribens: Sunt hæc, inquit, apud Platonẽ nostrum scripta diuinitùs, quales in Repub. principes essent, tales reliquos solere esse ciues.

Quare factum est, ut pio Regi, pium fuerit satellitium: studio pietatis in uulgus optimis exemplis propagato.

Inciuile

Inciuile enim uidebatur, miniſtrum ſtertere, aut aliud agere, Rege ſumma cũ attentione concionantem audiente: inciuile uidebatur, miniſtrum tacere, Rege canente: inciuile & impium iudicabatur, ſacram cœnam negligere, qua Rex uteretur ſæpiſsime.

Vidimus nobiles & aulicos cæteros, cõcionibus frequentes & attẽtos unà cũ Rege intereſſe: uidimus cum gaudio & admiratione milites ueteranos, non modò armis et rebus fortiter geſtis, ſed et pietate claros, alta uoce pſalmos exẽplo Regis canere: uidimus eoſdem, frequentiſsimo cœnæ Dominicæ uſu Regiam pietatem æmulari.

Ac ſolet mihi de his cogitanti, in mentem uenire illius temporis, quo Vuittebergę præceptorem noſtrũ clariſsimum, D. PHILIPPVM Melanthonem, ſæpius audiui ſtatum eccleſiarum noſtrarum, non ſine læta gratulatione prædicare: & ſocietati fideliũ comparare, quę tempore Chriſti, uerſantis in Palęſtina, ac docentis, fuit in Capernao.

Quia ut illic iucundiſsimus erat paſtoris Iairi, & Capitanei centurionis cum

Christo consensus: ita & in hoc Daniæ regno amœno, claruit hactenus summa Regis pietas, & erga ueram religionem, Ecclesias & Scholas amor intimus: proceres & præstantissimi quique regem pacificum dilexerunt, & eius exemplo adducti, nihil ea beneficentia antiquius ducebant, qua ueræ religionis amorem summis charitatis officijs ostenderent.

Doctores etiam uerbi, simplici ueritate contenti, utilissimam in Ecclesijs concordiam retinuerunt: & Regis autoritatem ueriti, nullas neque doctrinæ purioris corruptelas, neq; calumnias aut hyperbolas Illyrica pice infectas, unquam in uulgus spargere tentauerunt.

Quod si in multis Germaniæ locis, simili principum cura præcaueretur, non tantis conuiciorum plaustris immeritò obruerentur præceptores optimi: nec tot dolendæ & perniciosæ ecclesijs dissensiones, in summa impunitate mẽdaciorum excitarentur, à leuibus & petulãtibus ingenijs, quibus usitatæ fraudes sunt, panicis clamorib. rumusculos ficticios spargere, & τερατολογίας καὶ θαύματα ῥημάτων quærere: ut summos ac clarissimos uiros,

optimè de eccleſijs meritos, ſuſpicionib. prægauent, ſibi applauſus populares & eruditionis opinionem concilient, & rudiores in dubitationes aut errores perducant.

¶ Audiſtis quæ ſit diuina atque incredibilis pietas Regis, qua non modò eorũ hominum qui nunc ſunt gloriam, ſed etiam antiquitatis memoriam longè ſuperauit.

Reſtant uirtutes cęteræ, quas paulo antè commemorare cœperam, quæ magnæ & multæ ſunt. Non enim ſola pietas in ſummo Rege quærenda eſt, ſed multæ ſunt uirtutes eximiæ huius effectus, comitesq́ue uirtutis: ſedulitas, ſtudium pacis, iuſticia, facilitas, liberalitas, fides in promiſsis, atque id genus præclaræ & heroicæ uirtutes. quas omnes enumerare, noſtri non eſt inſtituti.

Ac primùm quanta ſedulitate fuerit, tũ res eius præclarè geſtæ: tum etiam ſymbolum, quo admodum eſt delectatus, ſatis commonſtrat. Eſt enim oratio mentis character: & mos hic apud Magnates inoleuit, ut ſua quiſq; apophthegmata & ſymbolum habeat uocale.

Quemad-

Quemadmodum Iulius Cæſar in ore ſemper Græcos uerſus Euripidis de Phœniſsis habebat,

ἔιπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν· τ᾽ ἄλλα δ᾽ ἐυσεβεῖν χρεών.

Quod Cicero uertit in Officijs hoc pacto:

Nam ſi uiolandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt: alijs rebus pietatem colas.

Antoninus Pius ſæpe dixiſſe fertur: Malo unum ciuem conſeruare, quàm mille hoſtes occidere. Ab hoc adoptatus Antoninus Philoſophus, fertur in ore habuiſſe Platonis dictum: Tunc florent reſpub. quãdo uel philoſophus regit, uel rex philoſophatur. Sapientiſsimus rex Neapolitanus Alphonſus, ad effigiem pelecani, roſtro elicientis ex pectore ſanguinem, ad pullos fouendos, addidit inſcriptionem: Pro lege & pro grege. FRIDERICVS Auſtriacus, Maximiliani pater, aſsiduè dixit: Diſsimulare qui neſcit, imperare neſcit. Maximilianus hoc ſymbolum, temperantiæ & prudentiæ præcepto compoſitum habuit: Tene modum, & reſpice finem. Eius filius Philippus, pater Caroli, dicitur hoc ſymbolo oblectatus: Quicunque uolet. Carolus Quintus frequenter

quenter ſymboli uice dixit: VLTERIVS.

Quorum quidem omnium grauiſsimum eſt, & modeſtiſsimum, Alphonſi dictum. At modeſtius, & cum maiori pietate, ſanctiſsimus Rex CHRISTIANVS III, duo ſymbola uſurpauit, & in multis locis etiam ad ædificia ornanda aſſcribi curauit:

1 *Zů got mein troſt allein,*
Sunſt andern kein.

2 *Ach Got ſchaff dein willen:*

Sim licet innumeris hinc curis, inde periclis
Cinctus, at amplector te Deus alme fide.
Omnia tu ſolus, mihi tu ſolatia præſtas:
Cætera nil proſunt, nil peritura iuuant:

Cuncta meis cedant, quæ fert tua Chriſte uoluntas,
Vt tibi ſolliciti munera grata ferant.

Horum autem ut prius firmam regis in Deum fiduciam, ita poſterius ſedulitatem eius non uulgarem indicat: qua non modò ipſe recta facere nitebatur, & Deo placentia: ſed & pro officio ſuo urgebat ſtrenuè, & pijs uotis à Deo precabatur, ut in politia, eccleſijs & œconomijs, bona, ſalutaria, & Deo grata fierent ab omnib.

Decet

Decet autẽ, ut ſymbolum illuſtriſsimæ eius Reginæ DOROTHEAE, Dominæ noſtræ clementiſsimæ, laude digniſsimum prioribus addatur. Ea enim, ut eſt eximia pietate, uirtute, gratia, ita hoc dicto utitur aſsiduè, & ſymboli loco habet:

Alles von Got:

A' Deo omnia.

Quæ uox quot & quantas uirtutes, omni prçconio maiores ei tribuat, ſingulis cogitandum relinquo.

Quanto præterea ſtudio pacis fuerit, apparet ex bello mox poſt electionem cõtra graſſatores quoſdam ſuſcepto: quod ea animi moderatione confecit, ut nihil aliud niſi pax quæſita uideretur. Nec ſe bellis ullis ab eo tempore implicuit, ſed idem ſenſit quod Martianus Imperator, cuius ſymbolum fuiſſe fertur: Quando in pace uiuere poſſumus, non eſt opus induere arma.

Nouit tot & tãta eſſe belli incõmoda, quot ſunt pacis commoda: nouit bella per ſeſe doctrinas & diſciplinam delere: maluit ergo in pace, eccleſijs, politijs & ſcholis conſulere, quàm bello ijs uaſtitatẽ

attrahere:

attrahere: maluit εἰρηνόποιος, quàm πολεμοποιὸς & eſſe & appellari.

Hoc pacis amore adductus Rex ſapiẽtiſsimus, filio ſuo FRIDERICO Secundo, in regni ſucceſsionem legitimè electo, homagium à ſubditis præſtari uoluit, anno à nato Chriſto 1542: ut eſt in Diſticho, quod ſimul & ætatẽ Principis & annum Domini complectitur.

En ut rex Danis lectus FRIDERICE *uocaris,*
Non anni plures octo fuere tibi.

Vidit enim optimus patriæ pater, ea re concordiam firmari, & nouis motibus occaſiones denegari. Habuit ante oculos ſummorum regum exemplum, quo ſibi id faciendum, quod illi fecerunt, iudicauit. Meminit idem ab auo & patruo ſuo factitatum: meminit Dauidem, Valentinianum Primum, Theodoſium, Carolũ Magnum, Henricum Aucupem, eius filium Othonem primum, Fridericum Auſtriacum, alioſque nonnullos Reges & Imperatores, hoc pacto ſubditis non modò ſucceſſorem certum, ſed plerunq; etiam pacem & tranquillitatem, ab inteſtinis diſſenſionibus alienam reliquiſſe.

Non autem in pace diutina, inani & i-

 gnauo

gnauo ocio deditus erat: ſed fuit reuera φιλήσυχος καὶ ἀδραστήριος, quales fuiſſe Lacedæmonios ait Thucydides. Multa loca ædificijs ornauit, arces permultas ſuo ſumptu à fundamentis extrui fecit. In arce Haffnienſi bibliothecã nobiliſsimam inſtituit: & quoties per aduerſam ualetudinem non impediebatur, ſingulas regni oras adijt ipſe. Fouit eccleſias & ſcholas, ijsque reditus liberaliter attribuit: iuſticiam in diſciplina tuenda, & politica iuriſdictione exercuit diligentiſsimè.

Nihil enim turpius, aut ſe indignius iudicabat, quàm in numero eorum eſſe iudicum, qui (ut inquit Comicus noſter) ſæpe propter inuidiam adimunt diuiti, aut propter miſericordiam addunt pauperi.

Et quia eam eſſe laudem in animũ induxit maximam, quàm maximè ſeruire ſuorum commodis, remque ad ſalutem & dignitatem populi adminiſtrare: curã legum honeſtarum & utilium nõ modò non recuſauit, ſed etiam cum pleræque leges à Vualdemaro Secundo, ante annos 325 latæ, correctionem quandã poſtularent, propter circumſtantias perſo-

narum,

narum, negociorum & locorum hoc tem pore à prioribus diuersas: ipse aliquoties post susceptam horum regnorum gubernationem, ac præsertim ultimo uitæ & regni mẽse, suas quasdam leges positiuas, non sine consensu Senatus tulit, de certis factorum & pœnarum circumstantijs: quæ cum iusticiæ seruandę admodũ prosint, & legi diuinæ non repugnenr, magni faciendæ sunt: & partim propter autoritatem regiam, partim propter probabilem honestatis & utilitatis rationem, necessariò à subditis obseruandæ.

Potissimum autem in ijs commemoratione dignum est decretum, graui consilio recens editum, de noua periurij pœna, qua semel periurus, aut falsus testis, non amplius ad præstandũ iuramentum, uel testimonium dicendum admittitur: sed perpetua notatur infamia, & priuatus bonis omnibus, duobus truncatur digitis, quos in altum erexit, cum Deum periurij testem inuocaret ac uindicem.

Voluit enim bonus princeps, hac pœnæ seueritate frenare uulgatã in peierando leuitatem, ne quis temerè periurio sese polluat, nisi malit digitorũ iacturã facere.

Facilitate inſuper tanta fuit, ut ei ueriꝰ quàm Pompeio Ciceronis illud conueniat: quòd ita faciles aditus ad eum priuatorum, ita liberæ querimoniæ de aliorum iniurijs fuerint, ut is qui dignitate principibus excellit, facilitate par infimis eſſe uideatur.

Cęterùm quę fuerit Regis noſtri ſapiētia, multarum artium peritia, & memoria uerè diuina: quæ heroica & inuicta animi fortitudo in bellis gerendis, & ferendis uulgi erratis: quæ patientia in morbo annorũ octodecim, quæ clementia, quæ humanitas, quæ comitas, quæ munificentia in ſuos & peregrinos, maximè exules ob Euãgelij profeſsioné, qui amor ſtudioſorum, quæ deniq; in conſilijs Reipub. utilibus conſtantia, & in fœderibus ſeruandis fidelitas eius fuerit, omnibus non ſolum huius regni, ſed totius penè Europæ incolis notiſsimum eſt.

In hunc enim unum Regem, tanquam ueræ pietatis & omnium uirtutum exemplar præſtantiſsimum, omnium oculi cōiecti erant: hunc uelut eccleſiæ columen, miſerorum aſylum, regumque omnium qui nunc ſunt decus præcipuum, uenerabantur

rabantur omnes. Quare ſola earum uirtu tum commemoratione contentus, per breuem tantum ſeruati fœderis narrationem adijciam.

Cum enim anno Domini 1543 in Suecia ruſticus quidam, Nicolaus Tack, adiuncta ſibi Smalandiorum caterua, ſeditionem aduerſus regem Goſtauum moueret: CHRISTIANVM III, cuius potentia ſummo eũ timore affecit, miſsis nuncijs ſolicitabat, ut aliquantiſper hac re diſſimulata quieſceret, nec ullam confœderato ſocio opem ferret. hoc enim pacto regnum Sueciæ, cum magno plebis applauſu, ad ipſum ſuperato Goſtauo rediret. Verùm tam amplæ conditioni, quam alius fortè non recuſaſſet, longè prætulit princeps optimus religionem initi fœderis: & miſsis aliquot peditum cohortibus, & turmis equitum, Goſtauo ad anguſtias redacto, fidem in reprimenda ruſticorum ſeditione præſtitit, eosque imperata facere coegit.

Sed de uita eius dicendi finem faciam. Reſtat nunc fœlix & tranquillus ex hac uita exitus, qui cum rationem moriendi pijſsimam nobis exhibeat, minimè ſilen-

tio eſt prætereundus.

Nihil enim Chriſtiano homini neque optabilius neque melius eſt, quàm ut ueram moriendi artẽ tempeſtiuè addiſcat, & in numero eorum inueniri poſsit, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. In quam ſententiam pręclarè cecinit Iohannes Stigelius, & uir & poeta optimus:

Hæc niſi ſit certæ uigilans meditatio mortis
Vita, Deo gratæ nil rationis habet.
Viuimus & morimur, metam aſpiramus ad unam:
Qui bene deſierit uiuere, uictor erit.
Ah quantum eſt didiciſſe mori: ſic tranſige uitam
O` homo, ut in Chriſti uiuere morte queas.

Mortuus eſt CHRISTIANVS Tertius, omnium, quantum eſt qui uiuant, Regũ rex honoratiſsimus, in uicinia Coldingę, Cimbricæ Cherſoneſi oppido, initio huius anni 1559, ipſis Calendis Ianuarij: anno ætatis ſuæ quinquageſimo ſexto, climacterico octauo. Fuit enim totum uitæ eius curriculum 55 annorũ, quatuor menſium, & dierum uiginti.

Prodigia mortem eius anteceſſerunt uaria: inter quæ præcipui ſunt, gemini

terris

terris mutantes regna cometæ, qui uarias populis principibusque uices denotare solent: quorũ alter Anno Christi 1556, ultra quinquaginta dies illuxit, ab initio Martij ad uicesimum diem Aprilis: alter anno 1558, à sexto die Augusti per uiginti dies apparuit.

His accedit admonitio angelica. Nam eodem anno, die uicesimo tertio Decembris, decimo die ante obitum suum, per quietem ab angelo Dei edoctus est CHRISTIANVS III, quòd cum anno nouo ualetudo eius aduersa in meliorem innouaretur, & tunc uita longior sequeretur. Atque ab eo tempore se indies ad instantem mortem, cuius iam præscius erat, & ad cœleste domicilium pijs exercitijs præparauit.

Calendis Ianuarij, memor cõmonefactionis diuinę, ut itineri sese in patriã cœlestẽ accingeret, primùm summo mane sibi prælegi uoluit locum Pauli ad Galatas primo: Christus dedit semetipsum ꝓ peccatis nostris, ut eriperet nos de præsenti seculo nequam, secundũ uoluntatẽ Dei, & patris nostri: cui gloria in secula seculorum, Amen.

Deinde concionatorem ſuum M. Paulum Nouiomagum ad ſe uocari iubet: & remotis arbitris, ſolus cum eo per mediam horam in cōclaui colloquium habet. ubi piam & rege Chriſtiano dignam edit confeſsionem: & partim ipſe ſeſe promiſſionibus Euangelij conſolatur: partim etiam dignitatem & utilitatem miniſterij conſiderans, hūc miniſtrum magna cum lætitia audit ſibi annunciantem remiſsionem peccatorum, iuſticiam & acceptationem ad uitam ęternam, gratis propter IESVM Chriſtum mediatorem fide apprehenſum.

Et poſtea ſub horam decimam, abſoluta concione M. Pauli de circumciſione Chriſti, & nomine IESV, ſacram corporis & ſanguinis Domini noſtri IESV Chriſti cœnam, in uberiorem fidei confirmationem ſibi adminiſtrari effecit.

Regina DOROTHEA, finitis in templo ſacris, lachrymabunda aduenit, & tacita ad lectum accedit. Tanto enim fletu & dolore grauabatur, ut nihil aliud agere, & ne quidem clauem à Rege oblatam accipere, neque diutius in eo loco commorari poſſet.

Interea

Interea Rex uocatum ad ſe cancellarium utrunque, Iohannem Frijs, uirum prudentiſsimũ, optimè de his regnis meritum, unà cum Andrea Barbij, ſeria exhortatione & mandato graui alloquitur: hãc eſſe extremam ſuam uoluntatem, ut datæ fidei memores, FRIDERICVM Regẽ deſignatum, pijs & utilibus conſilijs in gubernatione adiuuẽt: & ipſi autores ſint ac hortatores, ut pacis amans, ſynceram Euangelij doctrinam, eccleſias, ſcholas, totius denique patriæ ſalutem, dignitatem & gloriam, paterno ac auito exẽplo tueatur & promoueat. haberent etiã miniſtrorum Regiorum rationem, ut labores eorum liberali ſtipendio recompenſentur, & gratiæ illis pro præſtita ſibi fidelitate & diligentia agantur.

Cum autem illuſtriſsimi liberi eius, Iohannes & Dorothea, qui tum ſoli præſentes aderant (FRIDERICVM enim in Selandia tempeſtas aduerſa detinuit, & Magnus ad Ducem Saxoniæ Auguſtum Electorem abierat) lachrymis ſuffuſi & eiulantes, materno iuſſu patrem adirent, & genibus ante lectum innixi, offenſę, ſi fortè ullam admiſerant, ueniã peterent: ipſe

dextra capitibus eorum imposita, sanctos patres imitatus, illis benedicit: orans ut in uera pietate, timore Dei, & amore uerbi diuini, honestè ac placidè uiuant, diuinis benedictionibus crescant, & bonis omnibus affluant.

His digressis, Regina iterum adueniens, multis eum lachrymis alloquitur: & errata, si quibus animum eius unquam offenderat, condonari sibi petit. Tum ille: Mea DOROTHEA, inquit, dulcissima coniunx, sis bono animo: nihil est iniuriarum: uita nobis, ita ut uolui, placida fuit: semper te amico esse animo erga me sensi, morigeram, obsequentem, bonam. Omnia sunt condonata. Nunc me Deus ad cœlestem patriam auocat: decet nostra desideria uoluntati diuinę subijci: & si unquam meam erga te experta es beneuolentiam, quæso hanc mihi gratiam nunc pro illa des, ut luctum minuas. Me enim non amittis, sed præmittis: & cum Deo ita uisum fuerit, iterum mihi iungêris in uita æterna, in regno cœlesti, ibi eris socia læticiæ & fœlicitatis æternę. Hęc uita caduca est, breuis & calamitosa: illa æterna & fœlicissima. in hac præsens, illá animo

absens desideres, illam speres, illam dies noctesque expectes, de illa cogites, illa te oblectes, ad illam in timore Dei te præpares. & dum inter homines uersaris, te fidei fructibus exerceas: liberos qua decet pietate instituas: & maximè FRIDERICO nostro salutaria cõsilia communices, eũque moneas ne nouis exactionibus suos subditos oneret, sed Deum timeat, pacem amet.

Hęc uerba mutuus amplexus cõsequitur, quo sibi inuicẽ tandem ualedixerũt.

Post Reginæ abitum, ipse oratione ad astantes nobiles, medicos, & ministros cæteros conuersa, singulis pro exhibitis in se officijs gratias agit, & dextera data ualedicit.

A' meridie quatuor horas, quibus adhuc uixit, pijs exercitijs tribuit: sępius ardentissimis uotis Ecclesiã, sese, suamq; posteritatem & regna Deo commẽdauit.

Et quia inuictissimus heros, utut firmo fidei robore pręditus erat, etiam tunc tentationibus spiritualibus non caruit: Psalmis canẽdis sese dedit, ut tela Diaboli scuto fidei excepta leuius ferret, & excuteret facilius.

Hos

Hoc enim pio canendi exercitio ſe antea, tam in proſpera quàm aduerſa ualetudine, recreatum, & ſummis doloribus liberatum meminit.

Ordine autem hos quinque Pſalmos Germanicos ipſe, ſpe uitę melioris lætus, cum miniſtris luctu & triſticia penè obrutis cecinit:

1. *Mit fried vnd freud ich fahr dahin.*
2. *Mitten wir im lebend ſind.*
3. *Nu laßt vns den leib begraben.*
4. *Nu bitten wir den heiligen geiſt.*
5. *Vuir gleuben all an einen Got.*

Sed quemadmodum à Simeonis cantico initium fecerat: ita etiam deſiderio inſtantis reſolutionis, & beatiſsimę cum Chriſto & cœleſti Eccleſia cõuerſationis, idem canticum altera uice cantari, & in eo canendi finem eſſe uoluit.

Miramur autem, & magis etiam miraremur, niſi plurimum temporis ab eo per omnem uitam Pſalmis & publicè & priuatim canendis tributum ſciremus: quòd Rex in extremo agone, iam animã agens, tantum memoria ualuerit, ut Pſalmorũ meminerit: atque eorum Pſalmorũ, quos

Lutherus

Lutherus ſub finem cantionum funebrium, eodem penè ordine, in funere & reditu à ſepultura piorum, ad noſtri conſolationem, & ſpem reſurrectionis corporum, canendos admonet.

Quis non miretur, hominem adhuc uiuentem, eos Pſalmos qui mortuis, imò & ſepultis uſitatè accinuntur, ſibi non ſecus ac mortuo, & ad ſepulturæ locum allato, cantari uoluiſſe?

Alius in eo morbo ſibi uitam longiorem fortè expectaſſet. At hic Rex pijſsimus, tam fuit certus de morte imminente, & reſurrectione carnis ſuæ, ut futura præteritis certiora habuerit.

Semel atque iterum omnes, quotquot in conclaui aderant, in genua procumbere iuſsit, & Deum pro ſe ardenter inuocare, ut ſpiritu diuino confirmatus, in firma & conſtanti fide, qua tum lætus beneficia Dei complectebatur, ad finem uſque perſeuerare poſſet.

Aſtabant & concionatores Regij, M. Paulus, & M. Andreas Martinus: qui per uices dicta Scripturæ cõſolationis pleniſſima repetebãt, & pręcipuè ea quę Iohan. tertio, & apud Eſaiã capite 53 inueniũtur.

Nec

Nec ceſſauit ipſe, quin ſententias ſibi antea familiariſsimas, in memoriam reuocaret, & dulciſsima paraphraſi in ſui cō ſolationem explicaret.

Ac tandem poſt quartam pomeridianā deficientibus paulatim uiribus, anima eius hoc mortali carcere placidè liberata eſt: & ex hac ærumnoſa uita, ad lętiſsimā Dei, caſtorum angelorum, piorū regum, & ſanctorum omnium ſocietatē euocata eſt: quorum colloquijs & ſuauiſsima fruitur conſuetudine, nobis in hac ualle miſeriarum & luctu grauiſsimo relictis.

Nam, ut cæteros taceam, patruelis eius Chriſtianus Secundus rex captiuus, qui uiuum dilexerat unicè, à quo ſemper humaniſsimè tractabatur, tanto dolore ob mortem eius affectus dicitur, ut intra paucos dies mœrore ſubitò extinctus ſit, annum agens ſeptuageſimum ſeptimum, climactericum undecimum.

Corpus autem CHRISTIANI III, Othoniæ in æde S. Canuti, honorificè, ut decuit, ſepultum eſt: 13 die Februarij, hoc anno 1559.

In pompa funebri, præter DOROTHEAM Reginam, eiusq́ue liberos, FRIDERI-

CVM

CVM regem, Iohannem & Dorotheam, & nobilium comitatũ haud exiguum, aderant (ut meminiſtis) fratres Regij, illuſtriſsimi Duces Holſatiæ, &c. IOHANNES & ADOLPHVS: qui luctu maximo στοργὴν ſuam erga defunctum fratrem declararunt, quem hactenus intimo amore & reuerentia ſumma proſecuti ſunt.

Tanta etiam familiaritate, & uera beneuolentia cum filio eius FRIDERICO rege deſignato, poſtea aliquandiu ſunt conuerſati, ut idem uellent, & idem nollent: & omnibus certam ſpem facerent, diuturnam fore inter eos amicitiã, qua nihil his terris melius accidere poteſt.

Habetis breuiter, Auditores, quæ hoc tempore de CHRISTIANO III, pię memoriæ, Daniæ & Noruegiæ rege illuſtriſsimo, dicere uolui: cuius opera in bello, in ocio, in negocio, ſuo quiſq; tempore uſus eſt, non ſine lęticia & utilitate maxima.

Veſtrum eſt, perpetuam uirtutum & beneficiorum eius memoriam in animis retinere, uitæque & mortis exempla pro modulo & uocatione ueſtra imitari: & Deo gratias agere, quòd tam ſalutarem principem, Chriſti glorię & ſalutis patrię

amantiſsimũ, tot annos nobis cõceſſerit.

Cum autem bonorum principum interitus, plerunque inſignes rerum mutationes & miſerandæ confuſiones ſecutæ ſint: neceſſarium nobis eſt, ut agamus pœnitentiam, & Deo nos toto pectore commendemus.

Te igitur Omnipotens, æterne, uiue, & uere Deus, æterne & unice pater Domini noſtri IESV CHRISTI, creator cœli & terræ, angelorum & hominum, & aliarum creaturarum omniũ, unà cum filio tuo coęterno Domino noſtro IESV CHRISTO, crucifixo pro nobis, & reſuſcitato: et Spiritu ſancto tuo, uiuo, ueraci et caſto, ueris gemitibus inuocamus, & pectore toto confitemur, nos eſſe miſeros peccatores: ac uerè dolemus nos horribiliter peccatis quamplurimis te offendiſſe, & pœnas commeruiſſe, & iram tuam metuimus: ac ſupplices oramus te, ut in ira tua miſericordiæ recorderis: non abijcias nos ad te confugientes, quanquã ſumus miſeri, ſpreti, infirmi, uarijs ſordibus fędati, ἐξουθενημένοι, & prorſus deformia ἐκτρώματα, ut Paulus de ſe loquitur: ſed remittas nobis omnia peccata noſtra, nos iuſtifices

& ſalues,

& salues, per & propter filium tuum, Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qué uoluisti pro nobis esse uictimam, καὶ μεσίτην καὶ ἱκέτην: nos sanctifices & clementer gubernes Spiritu sancto tuo, tribuas pacem in diebus nostris, mitiges pœnas publicas & priuatas, imminentia pericula ac motus bellicos pro tua bonitate auertas: Ecclesias, Scholas, & politias in his regnis, propter tuam gloriam conserues: & Illustrissimo principi ac regi nostro FRIDERICO summus consiliarius adesse digneris, eiusque gubernationem ita fortunare, ut ipse paternis uirtutibus ornatus, religionem, iusticiam, honesta doctrinæ studia, disciplinam & pacem publicam promoueat: tibique æterno Deo, in his regionibus uera Ecclesia uoce ministerij colligatur, & tua ope aduersus omnium diabolorum, tyrannorum, sophistarum & fanaticorum hominum furores defendatur, hospitia mediocria habeat, & tuta ad uitam æternam perducatur.

DIXI.

LECTORI S.

Hunc Regi extremum grati teſtamur amorem:
Triſtia ſunt, tempus qualia triſte decent.
Rege licet tanto non noſtra eſt digna Thalia,
Ille tamen dignus qui caneretur erat.
Et plorare iuuat, iuuat exatiare dolorem:
Et pius eſt patriæ geſta referre labor.
Vera nimis canimus, nimium ſed paupere uena:
Pauper & in lucem Muſa uenire timet.
Scribere qui iuſsit, quiq; impulit, edidit idem:
Cuius ego è multis unus alumnus eram.
Et ſumus hæc, fateor, nimium iuueniliter auſi:
Candide tu Lector conſule cuncta boni.
Et rude ſi lectu dignabere (ſi modò) carmen,
Des ueniam: in magnis ſi uoluiſſe ſat eſt.

EPICEDION

DE INCLYTO ET SERENISSIMO REGE CHRISTIANO III, Rege Daniæ & Noruegiæ, &c.

Scriptũ & recitatum in schola Ripensi, A PETRO HEGELIO Ripensi.

Xul in his uariè lacerata Ecclesia terris,
Dum procul à patria cogitur esse sua:
Hostibus obruitur uarijs, & mille periclis:
Hei quòd & in matrem uiscera sæua ruunt.
Te pie Christe suum sequitur sponsumq́ ducemq́,
Impositamq́ trahit sponsa tenella crucem.
Ast illi ne fracta labat sub pondere ceruix,
Vnicus Emanuel Christe benigne caues.
Tu medios inter rictus dentesq́ luporum,
Qui in sponsam pandunt guttura sæua tuam,
Exiguum saluasq́ tibi, seruasq́ popellum,
Quem plus quàm sponsam sponsus amore fouis.
Et licet haud regitur nostris Ecclesia curis,
Nec studijs hominum tutior esse potest:

Vis tamen afflictæ requiem, uis esse leuamen,
    Hospitiumq́ gregi uis superesse tuo.
Ergo subinde pius promissos mittis alumnos,
    Quiq́ tuas faciant optime Christe uices.
Talis hic Arctois fuerat Rex inclytus oris,
    Hic cui de Christi nomine nomen erat.
Hoc quum Daniacas tenuit Rex nomine terras
    TERTIVS, ut stabant omnia flore suo:
Vt benè Christiadum nomen curamq́ gerebat,
    Quàm fuit huic ueræ cor pietatis amans.
Sed nos ô miseros, quum terras ille reliquit,
    Hei dolor, heu fati uis truculenta nimis.
O' utinam placidæ complesset stamina uitæ,
    Dania quàm tanto Rege beata foret.
Sed neq nos digni fuimus, quos tanta manerent
    Commoda, non illud crimina nostra sinunt.
Illi etiam potiore loco, potius quoq regnum,
    Et melior cœlis uita parata fuit.
Hãc habet, hac fruitur: cœpit modò uiuere primũ,
    Nunc æui carpens aurea sæcla noui.
Sed tamen ereptum gemimus, terrisq́ negatum,
    Sic etiam gratos nos decet esse Deo.
O' te quàm meritò toties suspiria uersant
    Dania, te quoties Regis imago subit.
Quin plangis? tanto quis enim modus esse dolori
    Posset? ubi uideas occubuisse patrem?

Ille

Ille fuit patriæ pariter princepsq́ paterq́:
　Tamq́ fuit pacis, quàm pietatis amans.
Luget adhuc Regina suo uiduata marito,
　Et dulcem lugent pignora quinq́ patrem.
Ipse patrem uellet uiuum coramq́ tueri,
　Qui sceptrũ & solium iam Fridericus habet.
Ereptumq́ gemunt proceres, regniq́ Senatus,
　~~Auxilij dempto consiliq́ duce.~~
Hunc mœsti plangunt ciues, hunc durus arator:
　Hunc deflent iuuenes, hunc pia turba senum.
Extinctumq́ dolent pueri: doleantq́ nepotes,
　Et queis tantillum uel rationis erit.
Vos etiam Musæ, quas ille reduxit ab Orco,
　Flebitis: hic uobis dulce leuamen erat.
Fouit is eiectas, regniq́ in parte locauit,
　Nunc adeò uestri quis uenerator erit?
Iam plorate scholæ, iam Musis dedita turba:
　Occidit, heu, uestri portus & aura chori.
Nos plorare decet, nos flendo referre dolorem:
　Cogimur ante alios nos ea fata queri.
Sed nequeunt ipsum nostri reuocare dolores,
　Reddere nec uitam mœsta querela potest.
Extremum hunc igitur Regi præstemus honorem,
　Hic quoq́ defuncto sit renouandus amor:
Vt quia iam uiuum uenerari fata negârint,
　Defleat amissum patria ~~terra patrem.~~

De reformatione religionis agit

Multa canenda foret huic carmina, multa meretur
Cùm pietatis honos, tum probitatis amor.
O' utinam tantæ fuerint in carmine uires,
Quàm mihi ſat Regis dicere geſta foret.
Sed uix id docti faceret uel Muſa Maronis,
Et tua uix Naſo, Muſa nec Heſſe tua.
Mæonidis tantum tua nomina digna cothurno,
Muſa cui Graios indidit ore ſonos.
Sublimis cecinit qui bella Deûmq;, ducumq;,
Cuius inexhauſto flumine lingua ſcatet.
Quid tamen? an paucis non dicere multa iuuabit?
Num curet triſtes Calliopea modos?
An quia blandiſonum mihi carmẽ Muſa negauit,
Cum patria triſti ſit graue, flere, nefas?
Pauca quidem è multis dicturi, flebimus ultro:
Communis prohibet cuncta referre dolor.
Tu breuiter, uitæ qui curſus, quiq; labores,
Quàm placidè extremum clauſerit inde diem:
Suggere Muſa mihi: me ſuffice Chriſte labori,
Dum longum timidè Muſula reptat iter.
Inclyte Rex ſalue, uirtute inſignis & armis,
Cui nunquam uidit Danica terra parem.
O' præclara dies, alboq; notanda lapillo,
Cuius luce recens editus, uſus eras.
Vtq; nouem dederat Sextilis in ordine ſoles,
Atq; duos: gremio te tua mater habet.

Aegra

Aegra licet, gaudet: quin prolis amore uirilis,
Applicat ad pectus pectora parua suum.
Atq; Deo grates pro tali prole ferebat:
Et, quod passa fuit, negligit omne mali.
Quamq; potest, uotis tibi prospera cuncta precatur,
Et Christo grates officiosa dedit.
Nos etiam, cunas & cætera munia uitæ
Dum canimus, nostras accipe Christe preces.
Namq; tibi meritò debetur gratia soli,
Qui puerum dederas hunc superesse diu,
Et Regem fieri, patriæq; leuare ruinas,
Ac patrium molli pace beare solum.
Ergo tibi laudes maneant: quod præstitit ille,
Acceptum ferimus Christe benigne tibi.
Iamq; igitur puer auspicijs fœlicibus ortus,
Carpebat uitæ semina prima suæ,
Nomine auum referens: & auus de nomine Christi
Dictus erat Primus, Tertius ille fuit.
Sæpe puer risu lactantem noscere matrem,
Blanditias potuit sæpe mouere patri.
Nam foret amborũ decus & laus magna parẽtũ,
Sanguine quantumuis clarus uterq; fuit.
Mater erat celebris generosi neptis Achillẽ,
Sed non Thessalici Myrmidonumq; ducis:
Ast tua Teutonicas celebrate Alberte per oras,
Qui benè Teutonici nomen Achillis habes.

Ille pater, Primus Friderici nomine, sceptrum
Daniaci sumpsit sustinuitque soli.
Hunc ultrò regni proceres ad sceptra uocârunt,
Dum uicibus gaudet Dania tota nouis.
Huic pater ille fuit Veteri Comes inclytus arce,
Sceptraque Christiadum Primus is ipse tulit.
Sique retrò primam repetas ab origine stirpem,
De ueteri regum stemmate stemma trahit.
Rex qui Saxonicas tenuit fortissimus oras,
Nobile tum nomen cui Vuidechindus erat:
Sanguinis hic autor. tot sunt puer ô tibi Reges,
Rex patruelis, auus, Rex patruusque, pater.
His igitur fueras Rex ipse parentibus ortus,
Inde trahit semen mens generosa suum.
Ipsa etenim patrum uirtus in prole refulget,
Et dat congenitis semina magna bonis.
Ergò tibi puero fuit hæc pia cura parentis,
Custodes uitæ iunxerat atque duces.
Ante alios ea cura tibi Volfgange relicta est,
Aetati teneræ crustula prima dares.
Tu uelut alter eras Chiron, quem fortis Achilles
Ductorem uitæ pertulit esse suæ.
Formabas aptis puerilia pectora uerbis,
Dum fuit huic ætas mollis & apta regi.
Et nil passus eras dociles quod læderet aures,
Ingenua quæ non indole digna forent.

Te duce Phœbæas ultrò perceperat artes,
Acrior in studijs te monitore fuit.
Donec honorificæ tractus uirtutis amore,
Optima per sese nosceret ipse sequi.
Hinc nec adhuc iuuenis, cũ uix tria lustra teneret,
Inuisit terram Marchio clare tuam:
Hic ubi degebas animo uenerandus & annis,
Imperij magnum dux Ioächime decus.
Qui cùm nominibus fueras generosus auitis,
Ingenijq; ualens eloquijq; bonis,
Ad te penè puer teneris perrexit ab annis,
Deliciæq; patris, deliciæq; tuæ.
Hunc etiã uenerãde senex (quòd auunculus esses)
Formabas animi dexteritate tui.
Ipse tua cunctos merum grauitate præibas,
Hac aula proles Regia digna fuit.
Ex te uirtutem didicit, uerosq; labores,
Et morum specimen tuq; paterq; dabas.
Tunc etiam, ceu manè rubens cum lucifer exit,
Atq; procul rutilans monstrat adesse diem:
Sic quoq; de tenebris sacri lux aurea uerbi
Exoriens, sensim sparsit in orbe iubar.
O` præclare puer, simul his uersatus in oris,
Clarior es uerbi luce nitente Dei.
Hoc uerbum tibi lux fuerat, pedibusq; lucerna,
Et dux, & uitæ regula certa tuæ.

Iam tibi cor fuerat iuuenili in corpore canum,
Iam pueri ingenium turba senilis amat.
Et plus quàm reliquis, tibi fauit auunculus uni,
Indolis ingenuæ tractus amore tuæ.
Tu comes & socius multo iunctissimus usu,
Pectoribusq; dedit multa tegenda tuis.
Iamq; aderat tempus, cum Carole Quinte uocares
Imperij proceres, Teutonicosq; duces:
Qui tum Vuormaciæ dubias discernere causas
Deberent, etiam docte Luthere tuam.
O` utinam stricto nollent decernere ferro,
Qui tibi plus nimio Papa maligne fauent.
Tunc etiam præsens aderas Ioächime uocatus,
Imperij Septem gloria magna uirûm.
Et tua signa sequens iuuenis comparuit heros,
Tunc annis instans post tria lustra tribus.
Te coluit, uenitq; lubens quocunq; uocares,
Non multum lateri uellet abesse tuo.
Et licet hunc ætas rebus prohibebat agendis,
Quæ grauibus causis non satis apta fuit:
Quod tamen huic licuit, quodq; hūc fecisse decebat,
Indolis excelsæ signa probanda dedit.
Prodidit is coràm sibi quæ doctrina placeret,
Hanc ueluti furtim quam prius addidicit.
Hîc meminisse iuuat pulchrū et memorabile factū,
Quod puto nequicquam præterijsse decet.

Fortè

Fortè aliquis media suggestum ascenderat aulæ,
De grege quos Fratres credula turba uocat.
Quis fuerit, satis est: Epicuri de grege porcus
Vnus erat, frater proximus ipse sibi.
Quæ fuit huic uestis talos æquauerat imos,
Aptandus capiti terga cucullus habet.
Cinxerat & tumidum funis de cannabe uentrem,
Quæ plantas nudi fluxit ad usq; pedis.
Iamq; palàm tibi uerba daret ter maxime Cæsar,
Concilioq; tuo, principibusq; tuis:
Toruus, acerba uidens, nimis imperiosa sonabat,
Iam cœpit querulus fanda nefanda loqui.
Sæpe tamen gracili sermonem murmure duxit,
Vt uix astanti uerba notanda forent.
Sæpius at clamat, trepidârunt cardine postes
Ad uocem, & pariter ingemuere fores.
Et nunc explicitis tundebat pectora palmis,
Nunc uelut attonitus uerbera nulla dabat.
Iam manibus prensare manus, iã brachia pandit,
Sicut in amplexus adforet ulla suos.
Intereà leuiter ridet, mox triste minatur,
Visa fuit pingues gutta rigare genas.
Addidit & lacrymis nutus, ciliumq; mouebat,
Annuit & renuit, uult, iterumq; negat.
Iam sine crine caput lachrymans in pectora misit,
Nequitiæ raso uertice signa gerens.

Mox

Mox benè compositas tendebat ad æthera palmas,
Et citò demissa stabat utraq; manu.
Quid, stabat, dixi? sinuato poplite, corpus
Circumagens, simulat dicere uelle preces.
Iam denuò exurgens, huc ora ferebat, & illuc,
Et putat hos gestus sat decuisse sibi.
Interea Monachus dum tanta in mole laborat,
Ac libertatis nescit habere modum:
Non deerant, tanto nugas molimine dictas
Has ueræ statuant qui pietatis iter.
At iuuenis Princeps, nil turgida uerba moratus,
Mirator solum, non uenerator erat.
Aspicit obseruans gestus, & uultibus hæret:
Ille furens bilem commouet, atq; iocos.
Fors tulerat, Monachus dum nullo fine perorat,
Dum tu mime leuis flectis utrumq; genu,
Per rimã (qua structa recens suggesta fatiscunt)
Demissa est funis quæ tibi Zona fuit.
Huc subiens princeps, paribus tua cingula nodis,
Illigat in spiris irresolubilibus.
Et quantum potuit manibus contingere, tantum
Sub tabulis nexum pugio fixus habet.
Haudq; diu latuere doli: dum surgere tentat,
Non liber potuit membra leuare loco.
Ter connixus erat rectos attollere uultus,
Ter frustra genibus penè relapsus erat.

Et citò lassatus tandem retinacula sentit,
Insidensq́ genu talia uerba dedit.
Cui de me tantum licuit? nō ora ueretur
Cæsaris? aut templum? magnificosue Duces?
Hei non tuta fides, sunt omnia plena Lutheri:
Quid faciant aliàs, hîc neq́ tuta fides?
Eia agè mi Cæsar propius res aspice nostras:
Vim patior Cæsar, quid non adesse uelis?
Sic memorat: Cæsar Cæsar templū omne sonabat,
At citius fratrum cætera turba uenit.
Talibus intonuit dictis, simul aggerat iras:
Autorem diris deuouet, atq́ minis.
Principibus primùm res hæc miranda uidetur,
Sedibus emota est tota corona suis.
Ipse adeò Cæsar factum disquirere iussit,
Quis caput occultæ seditionis erat.
At princeps heros placidum caput extulit ultrò,
Non facie trepidi signa timoris erant:
En autor facti, dixit, quem quæritis adsum,
Haud insons aliquis nunc mea facta luat.
Aduenit, et factū tibi auuncule Marchio narrat:
Nec mora, tu reliquis ordine gesta refers.
Grata fuit cunctis tua mens, & uiuida uirtus:
Sed monachis solum non placuisse potes.
Ex illo princeps es Christi nomine dignus,
Attulit iste tuus seria multa iocus.

Hæc

Hæc magnis non magna tuis præludia gestis
 Præmittens, fœlix nomine reqꝫ manes.
Hæc tua Vangiones spectârunt gesta frequentes,
 Hæc etiam Danos non latuiße decet.
His tandem mißis, maiora ad cœpta feramur,
 Auxilium porrò Christe benigne dabis.
Cum tuus hic princeps iamdum uernantibus annis,
 Ex aula patrios uiseret inde lares:
Holsaticisqꝫ patrem lætus conuenit in oris,
 Et reducem gaudet patria terra Ducem:
Horrida sed nimiũ (mage quid miserabile dictu?)
 Cimmerys tenebris Cimbrica terra fuit.
Obruta diuini iacuit scintillula uerbi,
 Per cineres meriti semisepulta Fides.
At pius hic heros maiori luce coruscans,
 Nos cæca mersos nocte misertus erat.
Hic primus placidis genitorem uocibus orat,
 Paulatimqꝫ animos in sua uota trahit.
Eripuitqꝫ patrem tenebris, noctiqꝫ profundæ,
 Per Stygios fumos, Pontificumqꝫ dolos:
Vt pius Aeneas patrem flammã inter & hostes,
 Ascaniumqꝫ suum, relliquiasqꝫ tulit:
Aut uelut Amphion Aetnæis ignibus, alta
 Ceruice impositum sustulit ipse patrem.
Hos iuuenis sanctos potuit cœpiße labores,
 Nec cœptum finit cana senecta pium.

Pòst,

Pòst, ubi Fridricum proceres in regna reponunt
Danica, dantq; tuo sceptra gerenda patri:
Ecce nouis sceptris sunt qui parêre recusent,
Pars ferro fuerat, pars subigenda fame.
Difficiles animos generoso Marte retundis,
Haffnia mox perfert obsidione famem:
Victorem donec decimo te mense recepit,
Sic edocta geri cuncta uolente Deo.
Non tibi mens fuerat quicquam deperdere bello:
Principe res, uictis parcere, digna fuit.
Hactenus electus, iam plenè sceptra gerebat
Ille tuus uerè mente animoq; pater.
Is regno potitur: tu sedes deinde reuisis,
Quas tibi concessit iure paternus amor?
Imponis quoq; iura locis, & legibus ornas,
Saluifici uerbi maxima cura fuit.
His studijs uox sancta Dei crebrescere cœpit,
Et pulsis nebulis redditur alma dies.
Saluus Iohannes, uir nostro maximus æuo,
Qui præsul Ripis postea factus erat:
Te duce firmatus, fœlici spargere dextra
Holsaticis cœpit semina sancta iugis.
Hæc quoq; fax uerbi multa cum luce cucurrit,
Et per continuas labitur illa domos.
Par etiam cano Verbi stat cura parenti,
Te monitore senex dogmata pura colit.

Hoc opus ambobus, labor iste fatigat utrunq;,
Queîs uerbum possent restituisse modis.
Ambo suos placidâ populos iam pace regebant,
Ambobus requies parta labore fuit.
Iam tibi cura subit sociam coniungere uitæ,
Nam magis arrisit connubialis amor.
Saxonis in thalamos uenit Theodora iugales,
Heroina thorum digna subire tuum.
Et uos corporibus bini, sed mentibus unus,
Vidistis socij pignora quinq; tori.
Fœminea primùm felices prole parentes,
Filiolam uobis pronuba Iuno dedit.
Anna fuit, teneris quamuis innubilis annis,
Attamen à multis est adamata procis.
Hanc petit Augustus Saxo, ducitq; petitam,
Teutoniæ Septem gloria prima uirûm.
Altera deîn soboles, stirpis spes grata uirilis
Nascitur, & clari nomina seruat aui.
Te Friderice puto, soboles hoc digna parente,
Viue, uale, & regnis sis decus oro tuis.
Interea placidæ uiguerunt commoda pacis,
Inq; suos status cuncta reducta forent.
Iam patre longæuo, iam uitæ flore uirentis:
Coniugio, ac una prole beatus eras.
Ecce repentè grauem (ceu sunt mortalia) casum,
Occubuit fatis Rexq; paterq; tuus.

Eripuit

Eripuit nobis Regem, prò maxima clades:
Eripuitq; tibi Parca seuera patrem.
Hei mihi, quot clades dedit hæc lux unica mortis,
Clades quæ summi causa doloris erant.
Rex fato sublatus erat, terrasq; reliquit,
Et meliora pijs cœlica regna tenet.
Sed, prò, nullus erat quẽ sceptra capessere uellent,
Quemq; penes regni frena relicta forent.
Libera (ne rogites) habet hoc nam Dania iuris,
Eligat ut Regem quem sibi cunq; uelit.
At regni proceres, quo quisq; ualentior esset,
Quod sibi defendant, quod tueantur habent.
Et nec firma satis iunxit concordia mentes,
Atq; minus ualuit sic malè secta manus.
Et dum nequicquam rerum moderamina tentant,
Et plus quàm possint se potuisse putent:
En uelut obscuro quondam Polyphemus in antro
Errauit, uasto luminis orbe carens:
Aut uelut auulso capite & ceruice recisa,
Mole sua propria corpus inane ruit:
Haud aliter regni corpus sine lumine palpat,
Et ceu truncus iners nil rationis habet.
Quin potius rerum summam committitis uni,
Qui retinere simul, qui dare frena sciat?
Quis uindex patriæ? caput obiectare periclis
Quis uolet? & quis opem ferre paratus erit?

Quos nunquã ueriti fuimus, iam bella mouebunt,
Quis uolet infestas abstinuiſſe manus?
Christophorus ueteris Comes Aldenburgius arcis,
Huic orbæ patriæ bella citurus adest.
Addit se socium Textor, Marcusq́ Meirus,
Ciuibus emiſsis arma Lubeca mouet.
O' furor, ô nimium regnandi dira cupido,
O nimis Imperij prodigiosus amor.
Sed nos quo miseros turpis discordia traxit?
Hæc, ô hæc patriæ tristis Erinnys erat.
Quàm satius fuerat primam extinxiſſe fauillam?
Ex multis uni sceptra dediſſe uiro?
Ast hæc pœna fuit peccatis debita nostris,
Neglecti Verbi pœna luenda uenit.
Vndiq; ceu pleno lupus insidiatur ouili,
Sic ope nudatos hostica turba premit.
Attentant primò Holsatiã, quã fraude subintrant,
Et ferus & pariter subdolus hospes erat.
Hospes is hostis erat: nam nec fecialibus ultrò
Miſsis, obiectos depopulatur agros.
Regius at iuuenis, uim ui depellere tentat,
Moxq́ arma arma ciens obuius ire parat.
Congreditur, fit pugna, feroxq́ repellitur hostis,
Cogitur & turpi uertere terga fugæ.
Selandasq́ Comes fugitans adnauigat oras,
Hic subit Haffniacos fraude latente lares.

Iamq́

Iamq; Megalburgæ princeps socia arma ferebat
Albertus, facili promptus ad arma manu.
Cimbrica nec regio, quæ rege carebat adempto,
Quam prope coniunctis Nereus ambit aquis:
Non fuit insidijs expers, non tuta periclis,
Hæc etiam regno non toleranda tulit.
Sæuus & infesto populator remige Clemens,
Hic etiam patriæ plurima damna dedit.
Vrbibus ac aulis pestis miseranda, luesq;,
Ac prædis inhians nil nisi raptor erat.
Infandisq; malis acer terraq; mariq;
Multorum dites diripiebat opes.
Dum sic arma fremunt, leges & iura silebant,
Extorrisq; diu paxq; fidesq; fuit.
Tantæ cladis erat, gentem sine Rege relinqui:
Constitit id tanti, tot simul esse Duces.
Iamdudum res ipsa monet, moderamina rerum
Principis unius corripienda manu.
Qui pacem reddat terris, qui Marte superbos
Contundat uictor, qui dare iura uolet.
Tu iuuenis Princeps, Christi de nomine dictus,
Ante omnes solus tu placuisse potes.
Nam tibi conueniens lucet cum nomine uirtus,
Et gemina clarus nobilitate micas.
Ergò te reuocant (namq; obsidione Lubecam
Cinxisti, promptam bella mouere dolis)

Iam proceres regni tua mœsti castra subintrant,
Iam tibi præsenti talia uerba ferunt:
Conscius es Princeps animo gratissime nostro,
Quot iam uexetur Danica terra malis.
Ex quo rex noster Fridericus ad astra uocatus,
Ille tibi genitor, huic patriæ ille pater:
Dum nos spe citius regnans moriensq; reliquit,
Deflet adhuc tantum Dania tota uirum.
Et nunc porrò uides quæ nos fortuna fatiget,
Hostis habet patriam, uastat & urit ouans.
At tu sollicitis utinam succurrere uelles,
Et sineres nostras pondus habere preces.
In te spes regni iacet inclinata labantis,
Vno omnes regem te simul ore petunt.
Incorrupta placet tua uita, & Danica uirtus,
In te quæ fulget cum pietate pari.
Regia supplicibus res est succurrere: prompti
Nunc animi, princeps, da monumenta tui.
En quot nunc hostes regnum sine iure lacessunt,
Hos contra auxilijs uelle iuuare decet.
Quicquid obest, facili (te nouimus) ense retundas,
Ipse tibi clypeus Christus, & auctor erit.
Deijce bellandi cupidos, rege pacis amantes:
His hostis uenias, his uenias q; pater.
Scis quòd regna Deus transfert, mutatq; uicissim:
Crede, Deus nostra parte futurus erit.

Et

Et uictor sceptro, solioq́; fruaris auito,
Huc tua te uirtus, huc pia fata uocant.
Eripe, namq́; potes : quid enim non auspice Christo
Posses? regna nouis eripe mersa malis.
Finierant : tacitus medijs tunc ille recessit,
Deniq́; sic uerbis hos resecutus erat.
Quas ego pollicitis uestris, quas reddere grates
Possem? sed dicam quod mihi mente sedet:
Non me quippe parem tanto reor esse labori:
Nec dignum, tantus cui tribuatur honos.
Me pater Holsaticæ ditioni inuexit habendæ:
Hac ego contentus sorte, quietus ero.
Sat mihi sit famæ : sed qui mihi bella mouebant,
Hîc hostes meditor perdomuisse meos.
Dixit: at illi instant, iterumq́; iterumq́; monentes,
Succurrat pressis, sic agitante Deo.
Deserat hanc urbem, nunc ad maiora uocatus,
Huc ubi plus famæ, plus pietatis erit.
Ille diu partes animum uoluebat in omnes,
Nec citò responsum uictus honore dedit.
Deniq́; tot precibus, regniq́; labore coactus,
Hæc responsa magis grata locutus erat.
Sic utinam cunctis floreret Dania rebus,
Frothonis ueluti tempore læta fuit.
Non equidem inuideam : sed iam sic numine cerno
Cuncta geri, faustum numen id esse precor.

Non igitur patiar spes ut foueatis inanes,
Quippe satis fusum sanguinis esse puto.
Hoc testor, non hos animus sitiebat honores:
Sed uincat pietas, uincat honestus amor.
Aduena nequicquam cumularit funera miles,
Quisquis erit Clemens, quisquis & ille Comes.
Persequar, atq; Deo duce uestros adsequar hostes,
Forsitan & uideant quid mea dextra ualet.
Dux ego uester ero, dux & spes sit mihi Christus:
Hic scopus, hic nostri meta laboris erit.
Interea pacem uenit exorare Lubeca,
Milite tum cæso, tum quoq; uicta fame.
Fœdere sed facto, uexatam deserit urbem,
Atq; celer gressus dirigit inde suos.
Multa mouens secum generosas concipit iras,
Iam Deus hunc alium fecerat esse uirum.
Nunc animis opus est, uel in ipso limine regni
Mars tentandus erit, ui facienda uia.
Infœlix etiam Borealis Iutia, sæui
Clementis fueras obuia prima malis.
Sæuijt hic rabido uulgi furumq; maniplo,
Non auidus poterat continuisse manus:
Donec eum princeps in pœnas iure uocauit,
Et sceleri tanto præmia digna dedit.
Hunc siquidem captum, nec uitæ munere dignum,
Cum socijs Stygios iussit adire lacus.

Et caput inuiſum palo præfixit acuto,
Quattuor impoſuit cætera membra rotis.
Iſta Lubecenſi merces & reddita Marco,
Scaniacos fines qui populatus erat.
Sic quoq; Chriſtophoro Rex dignas ſoluere grates
Cœpit, & huic capiti præmia iuſta dedit.
Ille Comes quoties inſtat noua bella citurus,
Inſigni toties clade fugatus abit.
Tunc Comites, hic unus Hous, ſed quis fuit alter?
Ambo tamen crudæ ſuccubuere neci.
Sic pereant qui bella uolunt, quiq; impare gaudent
Munere, quosq; tenet tantus honoris amor.
I nunc, & matri referas, te in regna receptum:
Perge tuis Regem ludere uelle iocis.
I ſupplex, nudusq; tuis opibus q; uirisq;,
In patriam ſolus nec rediſſe uelis.
Sic retro ſublapſa ruunt, quæcunq; nocendi
Tentantur ſtudio, compoſitisq; dolis.
Parte ſed aduerſa Rex fauſto numine lætus,
Quà fortuna uiam dirigit, inſtat ouans.
Iam ſubit Haffniacos obſeſſos milite muros,
Bis menſes (uictu deficiente) nouem.
Iamq; pius uictor ſpectat miſerabile uulgus,
Dira neci dederat corpora multa fames.
Vincere ſed poterat, noratq; ignoſcere uictis:
Marte quidem ualuit, ſed pietate magis.

Cesserat ut primùm Martis belliqꝫ tumultus,
Et grauis armorum militiæqꝫ labor:
Optatamqꝫ diu sponderent tempora pacem,
Aduena quum miles Marte fugatus erat.
Ac inuenta quies, magno quæsita labore,
Iam Princeps alio dignus honore fuit.
Nunc igitur duplicem gemmis auroqꝫ coronam,
Et sceptrum, & Regis cætera signa capit.
Læticia gaudet populus iam Rege recepto,
Inqꝫ uices fundit uota precesqꝫ Deo.
Et pacem poscit, dulcemqꝫ in pace quietem:
Vt bella experti commoda pacis amant.
Hei sed adhuc Musæ tristes sine honore iacebant:
Limine iam Phœbus, iam fugiturus erat.
Sed Phœbum reuocat, ter tres releuatqꝫ Sorores:
Nunc his est illa primus in urbe locus.
Ergò theatra iubet, Musisqꝫ dicata nouenis
Tecta, suo rursus flore uigere noua.
Moxqꝫ aliud maius secum sub pectore uoluit,
In solo nixus speqꝫ fideqꝫ Deo.
Et Deus audentem iuuit, perqꝫ omnia duxit,
Sufficiens uires cunctipotente manu.
Hac ope Diuini splendescunt fulgura Verbi,
Quo nil nobilius totus hic orbis habet.
Hoc duce (laus Christo) uiguit pax intꝰ & extrà:
Pace manus potuit, mens quoqꝫ pace frui.

Nunc

Nunc agito, Regem quibus hūc heroibus æquem?
Magnus erat bellis, maximus ille toga.
Non hîc te Cæsar, non hîc te Maxime Pompei,
Non uos Scipiades nunc meminisse iuuat:
Non alios gestis celebres, ductisq; triumphis,
Et queîs nulla fuit cura timorq; Dei.
Ast alio Regi quærendus in ordine compar,
Scilicet ex illis qui coluere Deum.
Cedite gentiles, uos hinc procul este prophani,
Osores ueri numinis atq; Dei.
Vos uolo, cultores Christi quicunq; fuistis,
Quosq; fide certum est concelebrasse Deum.
Hos inter quicunq; dedit sua nomina Christo,
Et qui pacis erat, qui pietatis amans:
Huic Rex hic noster uestigia proxima ponit,
Et uirtute pari proximus isse potest.
Si pietas spectanda foret, fideiq; palæstra:
Hunc quendam IACOB nō sine iure uoces.
Si Martem spectes facilem, pulchrosq; triumphos:
Illius & uinci nescia corda uiri.
Si quoq; syncerum diuinæ uocis amorem:
Hunc puto Dauidem dixeris esse nouum.
Pectora si spectes multarum conscia rerum:
Non hunc immeritò tu Solomona putes.
Si mentem reputes humilem, mansuetaq; corda:
Non abs re Ionathæ dixeris esse parem.

At quia Rex fuerat Verbi reparator adempti,
Quod Monachi nugis implicuere suis:
Adde quod & fontem diuini Biblia uerbi,
Daniaca lingua fecit ubiq; legi:
Cunctaq; Rex uno congesta uolumine scripta,
(Quæ uariè & lacerè uersa fuere prius)
Hic excusa simul post se monumenta reliquit,
Iamq; ea (laus Christo) uirq; puerq; legunt:
Hinc rectè similem statues hunc esse IOSIAE,
Amissum legis repperit ille librum.
Deniq; si mores, pietatem, munia uitæ,
Gesta, preces, aliud quicquid id esse potest:
Maturæ spacium uitæ, si deniq; totum
Videris, EZECHIAS totus & ille fuit.
Ambo pij Reges, cultores numinis ambo,
Ac ueri coluit nomen uterq; Dei.
Ambo deos falsos, statuas, idola perosi,
Pro falsis iterum uera docere iubent.
Tu prior Ezechia templum, templiq; ministros
In priscum poteras restituisse decus.
Squalida restituis, rursusq; altaria fumant,
Desuetumq; diu Pascha nouare iubes.
Tuq; salutiferum manibus collidere uermem
Ausus eras, serpens æneus ille fuit:
Auxilijq; Dei monumentum, arcaq; repostum,
Sed non seruatum quo coleretur erat.

Tu quoq; Rex noster ueræ pietatis alumnus,
 Haud Verbi sacri dißimulator eras.
Pòst ubi Præsulibus septem dempsisse tiaras,
 Et cathedris ausus deposuiße suis,
Qui sibi, quiq; tibi nimium male Papa fauebant,
 Namq; uiri primæ nobilitatis erant,
Saluifici regno prohibentes pabula uerbi,
 Pascere cum Christi nec uoluere greges.
Cætera Musa sile, non tanta audacia dictis
 Detur: & an nescis multa tacenda tibi?
Macte animo Princeps, cura hæc tibi subdita cordi,
 Vt uerum coleret Danica terra Deum.
Tota tuo studio complexa est Cimbria Christum,
 Abiectis fratrum pontificumq; dolis.
Iamq; Dei purum recipit Selandia Verbum,
 Et piscosa Deum SCANIA ritè colit.
Vasta etiam fidei iuncta est Noruegia nostræ.
 Percipit & gnatum Gotthia prisca Dei.
Vltima uel Thule, multis Islandia dicta,
 Amplius haud mansit nescia Christe tui:
Sint, fuerintq; alijs curæ bella, horrida bella:
 Sed fuit huic studium cultus honosq; Dei.
Hei mihi, quàm dulcis fuit hæc concordia, gentes
 Tot simili amplecti relligione Deum.
Prompta quidẽ causa est: Rex ipse pijßimus autor,
 Credere cui iußit, credidit ipse, Deo.

Inde Magistratus, proceres, ciuesq́; coloni,
Regis ad exemplum dant sua uota Deo.
Huc oculos uertunt, atq; hinc exempla petebant:
Vox pia mandantis, sic pia uita fuit.
Hæc est principibus laus, & dignißima uirtus,
Moribus innocuis posse præire suos:
Ac uigiles inter curas uariosq́; labores,
Laudibus augendis incubuisse Dei.
Huc etiam robur ualidasq́; intendere uires,
Debitus ut Christo persoluatur honos:
Et portas aperire Deo, refouere docentes:
Et quacunq; queant arte iuuare, iuuent.
Hæc tibi mens aderat Rex ô gratißime Christo,
Curaq́; perpetuò principe digna uiro.
Tuq́; etiam pacis fueras placidißimus autor,
Ceu tuus Ezechias pacis alumnus erat.
Nam nunquam uestro scissa est pax aurea Marte,
Post habuit paci Martis uterq; dolos.
Sanguinis & neuter sitiens, uel honoris iniqui,
Iniusta uoluit bella patrare manu.
Ast ubi res ursit, neuter cessere periclis,
Ambo uelut patriæ scuta fuere suæ.
Ambo piam norant uincendi gnauiter artem,
Et tam non armis quàm ualuere prece.
O' quoties ad te uerterunt lumina cordis,
Auxilij cum nil afforet, alme Deus?

O' quo-

O quoties ambos tu pro pietate leuabas,
O quàm propitium sensit uterq; Deum?
Hæc Regis pietas, hæc mens tam dedita Christo,
Quot nos participes fecerat esse bonis?
Ille suis peperit pacem, finemq; laborum,
Dogmatis hic Christi phosphorus unus erat.
Vsq; adeò Regi fuit hæc sacrata uoluptas,
Sæpius ad Christum ferre referre preces.
Seq; illi totum commiserat ipse regendum,
Hunc rebus uoluit consuluisse suis.
Hinc alios potuit fœlici flectere dextra,
Hinc bene cedebant cuncta iuuante Deo.
Quàm facilis responsa dedit, miserosq; iuuabat,
Contemptis uiduis usq; paratus erat.
Supplicibus lenis, nec eo moderatior alter,
Qui nunquam uoluit cladibus esse ferox.
Qui doluit, quoties ad uim pœnasq; uocatus,
His ue uel his cladem ferre coactus erat.
Plura metu pœnæ, uel honesto fœdere uicit,
Quàm pœnis ipsis, supplicio'ue graui.
Concordisq; tenax fidei non fœdera rupit,
Nullius à facta pace cruoris amans.
Quid moror hæc referẽs, quæ sunt notißima cũctis,
Auribus & uestris tædia longa parant?
Cætera grandiloquis linquam memoranda poetis,
Qui meliore sciunt cuncta referre stylo.

Hæc nos perſterpimus rudis anſer ut inter olores,
Stringentes calamo talia geſta leui.
Vos eadem cygni referatis ad aſtra canori,
En hic materies carminis apta foret.
O tua Stigelides canerent ſi funera Muſæ:
De te nobilior, ſat ſcio, fama foret.
Vt ſileant Muſæ, nunquam pia facta ſilebunt,
Sed tuus æterno flore uigebit honos.
Nos tamen, ut par eſt, luctu referemus amorem:
Teſtetur lachrymas triſte doloris opus.
Sæpe malum hoc nobis cœlo dixere Cometæ,
Et nuper gemini qui micuere diu.
Halcyones etiam querulæ, pelagiq; uolucres,
Triſtibus implerunt littora cuncta ſonis.
Sed teſtata mihi referam, mirabile dictu:
Nec dubitanda quidem, credite, fama fuit:
Venerat angelicus cœleſti nuncius aula,
Regis hic orantis conſtitit ante caput:
Iamq; ſoporato, modò ſit ſopor ille uocandus,
Præmonet optatæ mortis adeſſe diem:
Vt primùm incipient anni noua tempora, dixit,
Scito quòd incipiat tunc noua uita tibi.
Sic ait: is lætus gaudet, migrare paratus,
Geſtit & inprimis uiuere poſſe Deo.
Ergo iubet feretrum reparent, propterq; cubile
Ponant, curator funeris ipſe ſui.

Ecce nouæ tandem ſubeunt, triſteſq́ calendæ,
Sit precor illa tibi Iane nefaſta dies:
Quum famulis, medicisq́ ſuis, ſacrisq́ miniſtris,
Hæc cœpit medio uerba dolore loqui.
Nona dies agitur, ſpacium mihi longius anno,
Ex quo prædidici mortis adeſſe diem.
Hunc mihi iam ſolem ſcio diluxiſſe ſupremum:
Ah tandem uenias, & citò Chriſte ueni.
Iamq́ peroſa ſuæ confeſſus crimina uitæ,
Pro uenia, Chriſti ſollicitauit opem.
Et ueniam nactus diuini uoce miniſtri,
Sancto Chriſte tuo paſcitur inde cibo.
His epulis uires fidei (ceu ſæpe) fouebat,
Fœderis hoc gaudens pignore Chriſte tui.
Nunc, ait, ô cœlos utinam migrare liceret,
Et facie ad faciem poſſe uidere Deum:
Et triplici ſimplex in numine noſcere numen,
Et fieri angelicæ pars quotacunq́ ſcholæ.
Hæc memorans, ſurſum palmas oculosq́ tetendit,
Suſpirans, patriæ tractus amore nouæ.
At regina graui iamdum turbata dolore,
Quo plus indoluit, plus doluiſſe cupit.
Et ſacris rediens, precibusq́ ex more peractis,
Mox notum properans illa cubile ſubit.
Ac alios inter lachrymans & mœſta reſedit,
Sic prior at mœſtæ cœperat ipſe loqui:

Tune

Tune aderas dilecta mihi Theodora marito?
En propè quàm mortis sint mea fata uides.
Iamq́ lubens abeo, cupiens me carne resolui,
Et dudum tecum uiuere Christe uelim.
Cede Deo: non ulla mei te cura facessat:
Hei mihi, quàm fœlix nunc abiturus ero.
Nil agis: in longum plorando ducis amorem,
Oro aliquid lacrymis abstinuisse uelis.
Oro etiam donec fuerit tibi uita superst es,
Vt socij cures pignora nostra tori.
Fide Deo (insani contemne negocia mundi)
Is tibi, me melius consuluisse potest.
Et longum nunc uxor, ait, dulcissima uale:
Amplexuq́ dato desijt ista loqui.
Illa sed exanimis cecidit releuanda ministris,
Hæsit & incœpto lingua retenta sono.
Hoc unum dixit: Mi uir, mea cura, meum cor,
Quiq́ meus fueras, desinis esse meus.
Plura locuturam, gemitus lachrymæq́ fatigant:
Pondus at hæ lacrymæ uocis habere queunt.
Atqui hinc sollicitam tristis confecit amaror,
Mutuus hinc iterum uexat & angit amor.
Discedit, uelatq́ caput, miserata dolores
Coniugis, & uellet se quoq́ posse mori.
Omnia quis paribus posset comprendere uerbis?
Hæc etiam tristis mens meminisse fugit.

Ne c

Nec tamen illa diu potuit liquiße maritum,
Ante fores thalami sæpe diuq́; stetit.
Ter conata tori limen tetigiße iugalis,
Ter mœsto lachrymans substitit illa pede.
Iamq́; parat dulces secum deducere natos,
Extremum ut uideant funera mœsta patris:
Vnus Iohannes aderat, minimamq́; trahebat
Dorotheam, charum nomen utrumq; patri,
Pone latus matris ueniunt, planctumq́; ciebant,
Vix fuit his luctus cognita causa sui.
At quoniam tristes cernunt, tristantur & ipsi:
Nescio sed quid non indita storga potest.
Effusi lachrymas, hærebant limine primo,
Donec & ulterius ire coegit amor.
Semianimem cernunt patrem, uix cernere possunt
Præ luctu, & pariter pesq́; manusq́; tremunt.
Vt prius instructi fuerant, sic ante parentem
Incipiunt humili procubuiße genu.
Supplicibus similes lugubri uoce rogabant
Offensæ ueniam, quantulacunq; fuit.
His pater aduertens oculos: Charissima, dixit,
Pignora, num fatum fletis & ipsa meum?
An mihi gratari uultis, quòd terrea linquam
Regna, petiturus tecta beata Dei?
Dixerat: huic dextrā imponēs, huic deinde sinistrā,
His super, hac orat uoce precante Deum:

Mi Deus, hanc serua prolem, seruaq; nepotes,
Et fac hæredes participesq; tui.
His te perpetuò Regemq; patremq; relinquo:
Vt tibi fac uiuant, fac tibi posse mori.
Et uobis (tunc fortè manu palpauit utrumq;)
Cura sit in primis noße & amare Deum.
Quicquid opꝰ fuerit, modò creditis, omne redūdet:
Extremum hoc uobis mando, precorq; simul.
Sed neq; me fas est absentia pignora, dixit,
Negligere, ac horum non meminisse patrem:
Præsertim Friderice tui, qui sceptra capeßis
Nostra, tibi durum restat honoris onus.
Hunc uos ô proceres (aderat tum Frisius heros,
Et Barbes) cunctis quæso iuuate modis.
Consilijs arcete malum, prohibete tumultus,
Nec quisquam plebis quærere damna uelit.
Quin potius iungat dulcis concordia mentes,
Quisq; colat simili gratus honore Deum.
Tu quoq; Misniacis qui nunc uersaris in oris
MAGNE uale, magnum sis decus oro meū.
ANNA etiam ualeas Augusto iuncta marito,
Quæ facis ut gestem iam quoq; nomen aui.
Vosq; mei fratres, soror atq; Elizabet, una
Non matre, ast uno uos genitore sati:
Vos genus & sanguis, sacrataq; fœdera iungunt:
Viuite concordes, uosq; ualete diu.

Doro-

Dorothea & ualeas iterum, natiq; ualete,
Eia agite in cœlis uos reperire uolo.
Hoc precor: hoc munus nunc ô morientis habete;
Cœlesti in patria plura loquemur, ait.
Hæc fatus: subitò fragiles dolor occupat artus,
Et nouus inuadit languida membra tremor.
Eloquar an sileam, quantos Regina dolores
Hauserit, inspectans coniugis ora sui?
Et doluit uidisse ægrum, nec posse mederi:
Et tamen inuito lumine cuncta uidet.
Infit, & illachrymat: mi Rex, idemq; marite,
Nolo, uolo, tantis cogor adesse malis.
Vsq; licet lachrymas lachrymis cumulamus obortis,
Nostra tamen frustrà gutta precesq; cadunt.
Quis dabit, ut tantos in me transferre dolores
Nunc possem, ac aliquo te releuare malo?
Dummodo te sanum possem ualidumq; tueri,
Dimidium morbi ferre parata forem.
Sed sua cuiq; manet crux, & sua tristia cuiq;:
At demum uincit sub cruce uera fides.
Ingemuit uerbis Rex istis, illa dolore
Obticuit, sed mox plura referre parat.
Et secum luctata diu, lachrymisq; repressis,
Vt primùm potuit, sic gemebunda refert:
Dum licet, ô coniunx, ô me mihi charior ipsa,
Accipe supremum quæ modò mœsta uelim.

Sum tua, meq́ tibi semper parêre decebat,
Nosq́ unà iunctos uiuere carne duos.
At si oblita mei, curas tibi fortè facessi,
Semper idem nobis si neq́ uelle fuit:
(Et fateor næuos, homo sum, nec criminis expers,
Et nihil humani me procul esse puto:)
Per Christum ignoscas oro, nostrosq́ hymenæos,
Munus id extremum, credo, marite dabis.
Desinit in lachrymas, moribūdū amplexa maritū,
Cunctantiq́ parum porrigit ipsa manus.
Ille toro residens (potuit uix) ora serenat,
Dorotheæ hæc dicens uerba suprema suæ:
Me tibi, teq́ mihi Deus arcto iunxit amore,
Quale tibi coniunx excidit ore nefas?
Viximus, & dulces concorditer egimus annos,
Non ea uita tibi causa doloris erit.
Quin tibi nunc grates soluo, soluoq́ hymenæos:
Sat scio, nos hodie separet ipse Deus.
Vxor in æternum ualeas, pueriq́ ualete,
Pòst utinam cœlis uos reperire queam.
Illa sed in collum mox circumfusa mariti,
Illius & lachrymis proluit ora suis.
Confundunt lachrymas, auidisq́ amplexib⁹ hærēt,
Et figunt madidis oscula multa genis.
Expleri nequeunt: sed mors tunc acrius instat:
Hæc facit, ille suam linquat, & illa suum.

Discedens

Discedens Regina domum ploratibus implet:
Vox aberat, mœstam nil nisi flere iuuat.
Absenti subeunt absentis imago, laborq́;:
Atq; recordantem plurima, plura tenent.
Sic æger iacuit, mihi sic est ipse locutus:
Tum mihi, tum soboli dixerat ipse Vale.
Et sic ingemuit, sic Christo fidit & orat,
Tam patitur mortis tormina longa suæ.
Venit summa dies, & certæ nuncia mortis,
Finiet hæc curas tristiciamq́; uiro.
Venit prima dies, æternæ ianua uitæ:
Illa uiro cœlos læticiamq́; dabit.
Tu fatalis eras nostro Coldinga marito?
Te uir præmitto, te citò sponte sequar.
Ille sed immotus perstat, mens dedita cœlis
Iam Paradisiacas uellet inire domos.
Sed prius innixus cubito, paulumq́; leuatus,
Nobilibus memorat talia uerba suis:
Reddimus & uobis grates, famulisq́; relictis,
Quæq́; diu nobis turba ministra fuit.
Me Deus his mandat iamiam discedere terris:
Sed nisi per mortem, non mihi uita patet.
Vos, oro, lachrymis precibusq́; iuuate precantem,
Quando breui mecum mors coitura uenit.
Hæc ait, & seruis dextram porrexit amicam,
Cuilibet extremum dixit is ipse Vale.

Frigus erat, mediamq́ diem iam tempus habebat,
Distabat spacio Phœbus utrinq; pari.
Hîc rex: Quanto, inquit, properat se cōdere Titā,
Tam propius ueniunt & mea fata mihi.
Nunc prece, nūc animis opus est: hæc nāq; eadē lux
Vitæ prima dies, ultima mortis erit.
Hoc opus extremū, labor hic cōmunis & æquus:
Dos uitæ æternæ morte petenda uenit.
Vixi, ceu potui. tibi uiuere Christe uolebam:
Quod tamen erratum est, ne meminisse uelis.
Vidi quam uolui sobolem, uidiq́ nepotes,
Hos credo manibus Christe benigne tuis.
Vincere nunc restat mundum, mortisq́ dolores:
Et uincam, si me iuueris alme Deus.
Hic amor, hæc patria est, requies hîc certa malorū:
Nunc mors ô uenias, Christe uenito prior.
Vos igitur famuli, mediciq́, sacriq́ ministri,
Quos morti uideo condoluisse meæ:
Lethiferos mecum cantando leuate dolores:
Nunc placet exequias posse uidere meas.
Dixit: & ut cantant ipsi sua funera cygni,
Ac longo uariant gutture dulce melos:
Haud secus ipse sui cantator funeris heros,
Tempore tam tristi iubila læta dedit.
Incipit, & modulans se cum Simeone poposcit
Dimitti, & uita iam meliore frui.

Nec satis hoc fuerat, nec ab una obmutuit oda,
Ipse memor cecinit cantica multa Deo.
Iamq; iterans repetit grandæui carmina uatis,
Hoc carmen Regi nectaris instar erat:
Nunc dimitte tuum Deus optime maxime seruum,
Emerito grata est nam mihi sancta quies:
Nostra salutiferum uiderunt lumina Christum,
Quem uidet ille oculis, hunc ego cerno fide.
Hanc tibi Christe fidem uiuens moriensq; dicaui,
Credo quòd haud famulum deseruisse uoles.
Conticuere omnes, iamq; ipse dolore tacebat,
Sed tamen aßiduò Christus in ore fuit.
Et repetens dictum dulci de nomine IESV,
In te defixus regie mysta fuit.
Et tibi dicenti uultus aduertit & aures,
Hei mihi quot gemitus, quot dedit ille preces.
Incaluitq; Deo, dignas quoq; pectore uoces
Edidit, hac orans supplice mente Deum:
Ad te Christe oculos uicina morte grauatos
Vix leuo: tu placidam quam potes affer opem.
Tempus adest, ac hora mea contermina morti:
Ad te, quando uoles, hinc abiturus ero.
Quin abeam, mihi facta uia est, mihi uita parata:
Christe mihi uita es, tu uia, tuq; salus.
Tu dabis horrores & spicula temnere mortis.
Tu mihi luctanti portus & aura fies.

Languida cũ subito mea membra rigore stupescũt,
Nullus & in toto corpore sensus erit.
Quum riget, & fixa est arido mea lingua palato,
Et nec opem ualeat poscere Christe tuam:
Lumina quando mihi caligine mersa laborant,
Condere nec uoces auris, ut antè, potest:
Occupat & mentem cunctarum obliuio rerum,
Quum mea lethæo corda dolore tremunt:
Tum me respicias, tum robora mentibus adde:
Nec uideas solum, sed pie Christe ueni.
Meq; uenire iube, migranti porrige dextram:
Non nisi per solum te uia, uita patet.
IESV noster amor, mediator, uictor auerni,
Qui tibi credentes uiuere morte facis:
Credo equidem, sed tu fidei succurre pusillæ,
Hanc animam gremio suscipe Christe tuo.
Hæc ait, & iam nil nisi concipit æthera mente,
Expectans uitæ proxima fata suæ.
Atq; decussatim manibus pro pectore iunctis,
Plus quàm semianimis murmura pauca dedit.
Astitit, officio fungens solando, sacerdos,
Præstitit eloquij commoda magna sui.
Paule tuum uigeat Regis cum nomine nomen,
Ad te conuersus iam moriturus erat.
Cumq; acclamares: nutu (nam lingua rigebat)
Et manibus fidei signa subinde dedit.

Mors

Te,

Te, donec potuit, spectat, tibi uultibus hæret:
Deficit, & rursus lumina mœsta leuat:
Errantes uoluens oculos, nimiumq́ grauatos,
Lumina iam placidè semireclusa tenet.
Singultat leuiter, subitoq́ hos spiritus artus
Linquit, & in patriam carcere liber abit.
Vt cum blanda quies corpus complectitur ægrum,
Tam similis somno mortis imago fuit.
Mortis imago fuit, non mors: nam ianua uitæ
Christicolis etiam non nisi morte patet.
Exitus acta probat: Christum, cui totus adhæsit,
Nunc uidet, & coràm gaudet adesse Deo.
Tum uerò exoritur plãctus, gemitusq́ ministrûm,
Atria iam lachrymis infremuere nouis.
Iam uulgus proceresq́ replent ululatibus aulam,
Et plenus lachrymis angulus omnis erat.
Heu heu quàm Iani multum potuere Calendæ,
Illa precor lateat condita nube dies.
Hæc fatalis erat tibi lux doctißime Liui,
Attulit hæc mortem Naso poeta tibi.
Illa tibi requiem, mortem non dicere fas est,
Et pacem peperit Rex, patriæq́ pater.
Protinus hæc latè sparsas it fama per urbes,
Inuoluens luctu Cimbrica regna nouo.
Nunc uenisse diu quam formidauimus horam,
Fleret ut amißum Dania mœsta patrem.

Quocunq; aspiceres urbes uel rura uel arces,
Planctus erat, Regem fœmina uirq; gemunt.
Fama etiam tanti uolucris prænuncia luctus,
Dum loca funebri cuncta dolore replet:
Magnificam uenit captiui Regis ad aulam,
Alter is à Christi nomine dictus erat.
Vt primum accepit cognati funus amici,
(Alter hic alterius nam patruelis erat)
Multa senex gemuit, lachrymisq; hæc fatur obortis:
Amplius heu terris anne superstes ero?
Tu cœlos repetis, me'ne hic supereſse placeret?
Ipse tui uellem funeris isse comes.
Et si fata uolent, tecum citò uiuere spes est,
Corpore iam nostro nam uigor omnis abest.
Sic querulus multas noctesq; diesq; peregit,
Pectora tabifici plena doloris erant.
Sæpius hæc lachrymans iterabat uota, precesq;:
Sæpius optabat mortis adesse diem.
Nec mora longa fuit, sensim tabescere cœpit,
Vt ros paulatim sole tepente fugit.
Extremumq; diem clausit, terrasq; reliquit,
Vrbs tua nunc Regis funera seruat Otho.
Fama fuit, medicus dum condit aromate corpus,
Singula dum lustrat, dum secat atq; lauat:
Repperit accretos ipso sub corde lapillos,
Hos medicas referunt excuſſe manus.

Hoccine

Hoccine sollicitι tandem potuere labores?
  Vsque adeo'ne premit Regia corda dolor?
Ergo diu gemini nobis arsere cometæ:
  Vnus hic ut maior, sic fuit ille minor.
Ergo duos uno lugebat tempore reges
  Dania, iamq́; ambos urbs habet una duces.
Ambo quidē Christi de nomine nomen habebant,
  Sed non par sacri nominis omen erat.
Ille fuit nulli pace & pietate secundus:
  Huic fortuna minor, nec satis æqua fuit.
Nunc uenias udos Elegeîa soluta capillos,
  Inferias regi iamq́; datura ueni.
Forsitan & lachrymæ deerunt, & uerba doloris?
  Non pudeat ruptis exululare comis.
Nil nisi flere iuuat, iuuat exaturare dolorem:
  Egeritur fletu triste doloris onus.
Hei mihi, funereos cogor renouare dolores,
  Hi ueris elegi fletibus ora rigant.
Vnicus is Phœnix, & uix reparabilis unquam,
  Occidit, ô patriæ cura salusq́; suæ.
Coldingum ante alias mihi uisa est tristior urbes,
  Illius hæc mortis conscia prima fuit.
Hæc ægrum uidit fatisq́; neciq́; propinquum:
  Dumq́; petiturus limina mortis erat,
Audiuit gemitus, Regisq́; nouissima uerba,
  Verba sed obryzo nobiliora nouo.

Viderat

Viderat hæc funus, rigidos & corporis artus,
Quàm modicus siccis artibus humor erat?
Exhausere tuas rex ô dignißime uires,
Summus amor patriæ, sollicitusq́ labor.
Hæc rugas fecere tibi, canosq́ seniles,
Hinc curæ & pallor, tristiciæq́ graues.
Pectora ceu fodit sua rostro Aegyptius ales,
Sanguine cum pullos uiuificare uolet:
Sic tua flagrantes mordebant pectora curæ,
Namq́ tibi cordi subdita turba fuit.
Imò nec effugeres proprium misisse cruorem,
Proq́ aris uitam fundere, proq́ focis.
Quis potuit siccis exangues funeris artus
Cernere luminibus, nec doluisse simul?
Dumq́ tuum tristes ungebant corpus aliptæ,
Innumeris cecidit frigida gutta genis.
Et meritò: sed quis lachrymas, quis funera fando
Exprimat, exequias quum retulere tibi?
Illa nefasta dies, atrisq́ notanda lapillis,
Sæpius ac iterum flenda sit illa dies.
Conueniunt lecti proceres, arcemq́ petebant,
At lachrymis horum non caruere genæ.
Extollunt humeris feretrum, plaustroq́ reponunt,
Heu nimis hoc plaustrum nobile uecta tonus.
Iam lugubre dedit plateis caua buccina signum,
Ordine funebres iam micuere faces.

Præminet ante alios equitum longißimus ordo,
Tardius at solito tristis inibat equus.
Hos sequitur pullata cohors, miserabile carmen
Quæ lugens cecinit: sic cecinisse decet.
Hinc ueniunt (heu heu) tristißima funera Regis,
Quadriiuges perhibent ingemuiße feras.
Bis duodena simul subit alti turba Senatus,
Funeris hinc illinc clauserat illa latus.
Mox Fridericus adest nigra comitante caterua,
Signa animi lachrymas edidit ipse sui.
Holsatiæ & ueniunt gemini fratresq́ Ducesq́,
Vnus Iohannes, alter Adolphus erat.
Hos cum filiola sequitur tristißima mater:
Fletibus hæ querulis ora genasq́ rigant.
Hinc alij ueniunt proceres, uectiq́ caballis
Multa etiam luctus signa dedere sui.
Exierant portis, medium iamq́ æquor habebant,
Tardius incedit pulla dolensq́ cohors.
Horrisonis fremuit totus clangoribus æther,
Luctificosq́ dabant turribus æra sonos.
Omnibus unus erat planctus, dolor omnibus idem,
Contigerant urbem nunc Otho clare tuam.
Mœnibus important, pompæ longo ordine, funus,
Atq́ locant templo diue Canute tuo.
O preciosa nimis precioso corpore tellus,
Tune patrem patriæ sola tenere potes?

Nunc

Nunc etiã lachrymis iuuat hoc ſuperaddere carmẽ,
Et titulum meritis hunc ſupereſſe parem:
Cuius in hoc tumulo fœliciter oſſa quieſcunt,
TERTIVS à Chriſti nomine dictus erat.
Dux primò Holſatiæ, mox Danica ſceptra capeſſit,
Marte, toga, regnis, prole beatus erat.
Poſthabuit ſoli, cui credidit, omnia Chriſto:
Huic fidens, placida morte ſolutus obit.
Nunc Elegeîa ſile, fruſtra te namq; fatigas,
Suſpires, lachrymes, fles licet, atq; gemas:
Non tamen eſt gemitu Rex hic reuocabilis ullo:
Eſt etiam, ſanctos ſpe ſine flere, nefas.
Ipſe ſuum cecinit uicta de morte triumphum,
Fortis & inuictus iam moriturus erat.
Supprime iam lachrymas, nõ Rex ſibi talia poſcit
Iuſta dari, longè ſed meliora cupit.
Quin gratare magis, reſidet quòd uictor olympo:
Quòdq́; ſuam patriam, quam cupiebat, habet.
Namq; mori moriens nequijt ter maximus heros:
Dicite Io tandem, mors fera uicta iacet.
O mors uicta iaces, tua fregit ſpicula Chriſtus,
Nil in Chriſtigenas iuris habere potes.
Iamq́; ô Rex uictor ſupera nos deſpicis arce:
Oſſa cubant terris, mens tamen aſtra tenet.
In cœlos animus redijt tuus, inde profectus:
In terram redijt, terra quod ante fuit.

Dulcis

Dulcis adeſt animæ requies, & pura uoluptas,
Et ſedet in gremijs optime Chriſte tuis.
O' ter fœlices, quibus hoc requieſcere portu
Contigit, ac illo ſe refouere ſinu.
Iam cum cœlicolis communia gaudia carpis,
Gaudia non ullis æquiparanda bonis.
Iamq́; pios cernis reges, & cerneris illis,
Conſpectu frueris uiuificante Dei.
Angelicisq́; choris mixtus, dulciſsima mulces
Ante Deum gnatū carmina, & ante patrem.
Inclyte Rex ſalue, rurſusq́; iterumq́; beatus:
Sic utinam cuncti conueniamus, Aue,
Donec erit cultrix ueri tua Dania Chriſti,
Vera tibi in laudem fama ſuperſtes erit.
Quod reſtat (lachrymis ſatis eſt, mœſtoq́; dolori,
Satq́; triumphanti credimus eſſe datum)
Frigida mens noſtra eſt, præſentia cernere neſcit,
Nec niſi ſublatum noſcit amatq́; bonum.
En decus hoc æui deceſsit, & optimus heros
(Regibus Europæ lumen is unus erat)
Occidit. occiderit nobis, ſic fata uolebant:
In patriam pergens non obijt, ſed abît.
Nos nos peccatis tantorum fata malorum
Attrahimus, noſtri cauſa ſumusq́; mali.
De pœnis fruſtra querimur, modò facta ſuperſint
Praua, quibus rurſum uellitur ira Dei.

Nec

Nec peccata ſinunt miteſcere numinis iram,
Depoſcunt pœnas crimina noſtra nouas.
Aſtra igitur terris iam triſtria quæq; minantur,
Et uates tempus præcinuere malum.
En fatalis adeſt, qui nobis uertitur, annus,
Supplicium noſtros imminet ante pedes.
At tu ſumme Deus gnati placate cruore,
Qui uoluit noſtra uiuere carne caro:
Tuq; Dei ſoboles, generi iunctiſsime noſtro,
Naturæ ſocians corpora noſtra tuæ:
Ad te confugimus dubijs fidiſsime rebus,
Nulla uenit nobis te renuente ſalus.
Dum locus eſt, ueniã, meriti grauiora precamur:
Elue tu ſordes, & miſerere malis.
Interpone patri te nobis uerè ſequeſter,
Peccati ulterius ne memor eſſe uelit:
In TE reſpiciat, tu dulcis imago parentis,
Tu ſancta effigies, nos rea turba ſumus.
Inſertos tibi nos foueat, ſeruetq;, regatq;,
Deq; tuo ſimus pars quotacunq; grege.
Det pacem, uictumq;, & cætera commoda uitæ,
Grex tuus ut poſsit pace puſillus ali.
Donec & hac triſti lachrymarum ualle ſuperſit,
Concedes caulas hoſpitiumq; gregi:
Vt duce te tandem ſuperet mundumq; crucemq;,
Inq; tuum ueniat ſponſa locanda ſinum:

Abstersis lachrymis, habitumq́ exuta priorem,
Rideat, & sponso det tibi sponsa manus.
In te tota migret, migres tu totus in illam,
Iungantur capiti tot pia membra suo
Hoc utinam Christi simus de corpore membrum,
Vt sumus: hinc pendent omnia læta pijs.
A᷄ te Christe preces cœpi: tu dicito, Fiat:
In te nam, quicquid poscimus, AMEN erit.

FINIS.

h PIISS.

EPITAPHIVM PIISS. REGI DANORVM, &c. CHRISTIANO Tertio scriptum,

Per IOHANNEM THOMAM Ripensem.

Rege satus, Rex ipse fui, Regemq́ reliqui,
Nomine auũ referens qui Fridericus erat.
Sed me saluifici sancto de nomine Christi,
Nomen honorificum iussit habere pater:
Hinc me Christiadem fortes Cimbriq́ Gothiq́,
Iudicioq́ ualens Dania tota uocat.
Et quamuis Reges numerentur auusq́ paterq́,
Non tamen hoc tumui stirpis honore mea.
Pectus erat ueræ flagrans pietatis amore,
Vnica te Christum discere cura fuit.
Et cum sceptra mihi Deus alme tenere dedisti,
In populum sparsi dogmata sancta meum.
Moribus & fueram clarus belloq́ togaq́,
Quos in principibus conuenit esse pijs.
Vna dedit bellum, tribuit manus altera pacem,
Ne uastem cœtus optime Christe tuos.
Pauperibus, uiduis, socijs, uerbiq́ ministris,
Munificus, tutor, fidus amicus eram.

Non

Non mihi mente dolus, non ulla superbia cordi,
Omnis erat cædes res odiosa mihi.
Sæpe meis uotis auerti numinis iram,
Impendens Danis ut releuaret onus.
Quattuor, & totidem uiuendo lustra peregi:
His tria si iungas, ultimus annus adest.
Et quoniam rerum res est ita uisa parenti,
Adueniens uitam Ianus abire facit.
Hinc mea regna, scholæ, tua Christe Ecclesia luget,
Est grauis & natis me moriente dolor.
Dorothea & coniunx, quina me prole parentem
Quæ fecit, luctu frangitur ipsa graui.
Me lugent alij, firmo mihi fœdere iuncti,
Qui lachrymas animi signa dedere sui.
Tam premit imbelles chari disiunctio patris,
In me nulla tamen causa doloris erat.
Quid gemis ô coniunx? subitò iungemur ouantes,
Cum facie ad faciem cernet uterq; Deum.
Morte solutus eo, cineres sed Othonia seruat,
Viuaq; per Christum mens manet ante Deum.
Nam cœlum petij, lætus te Christe prehendi,
Cordiflua tenui quem prius ipse fide.
Quod prece, quod lachrymis, & tota mẽte cupiui,
Nunc fruor aspectu læticiaq; Dei.
Iustificæ decus hoc fidei est, & summa corona:
Sic mihi mors lucrum, tu pie Christe salus.

Cordifluã | fides
justificã |

ALIVD.

Vt mihi nomen erat Christi de nomine dictum,
Illius à teneris sic uenerator eram.
Danica sceptra tuli, quæ me prior ipse tenebat
Qui pater hos rexit Rex Fridericus agros.
Danica sceptra dedi: data sint hæc auspice Christo,
Vt regat has alter nunc Fridericus opes.
Ast ego qui fuerim meritis, pietate, uel armis:
De me, non dubito, fama superstes erit.
Post uarias regni curas, molemq́; laborum:
Ad Christum leni morte solutus eo.
Mens residet cœlis, sed seruat Othonia corpus:
Tunc plenè fœlix, quando resurget, ero.

FINIS.

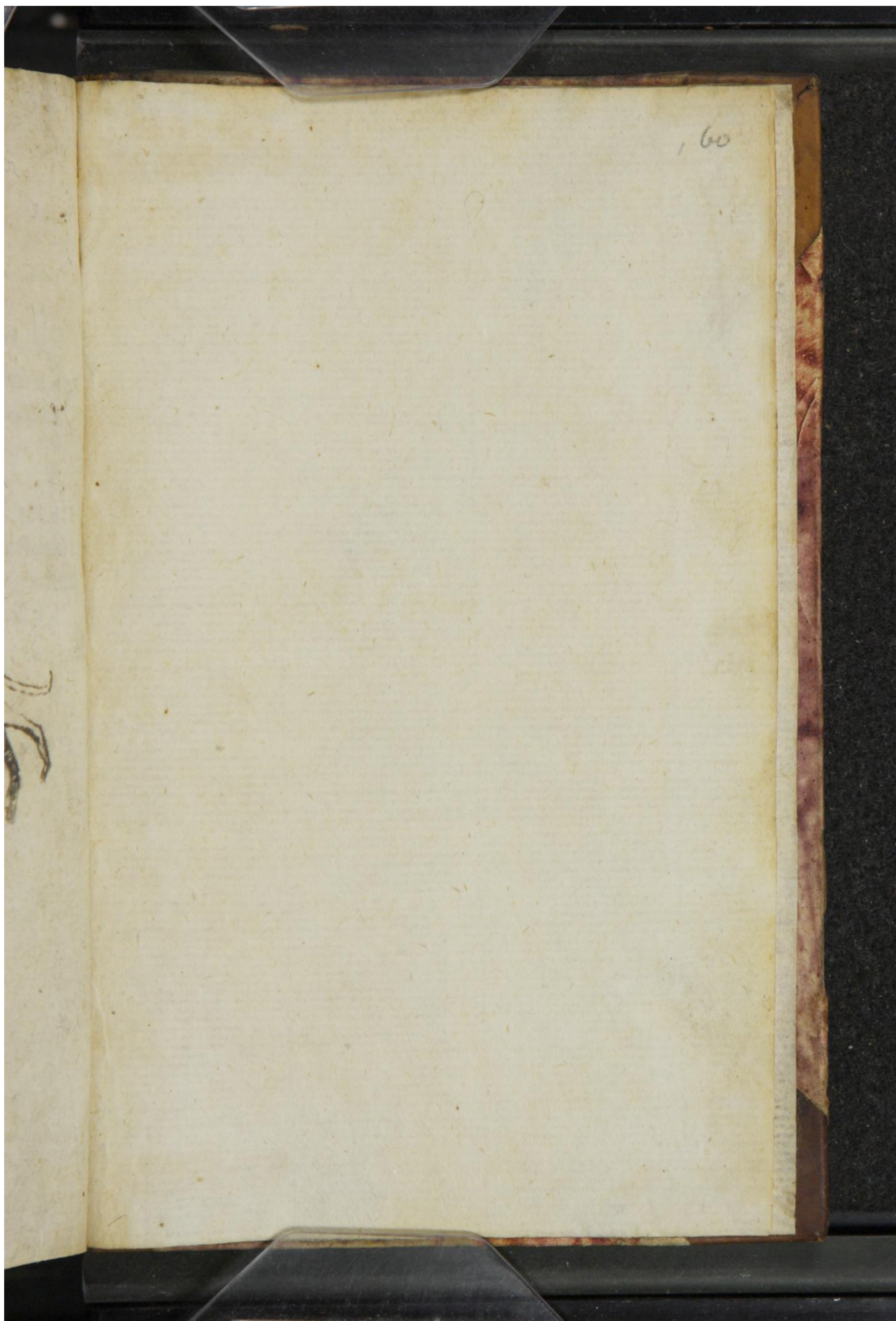
ERRATVM.

Pag. 59. *uersu ult. sic legendum :* Non abs re Ionathæ dixeris *esse* parem.

BASILEAE, EX OFFICI-
na Iacobi Parci, Anno Salutis
humanæ M. D. L X. Men-
se Decembri.

60